

СЛОВО ЧЕСТІ

БЕРЕЗЕНЬ 2014

ЧАСОПИС

ВНУТРІШНІХ

ВІЙСЬК

МВС

УКРАЇНИ

**ПРАВОПОРЯДОК ОБЕРІГАЮТЬ
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ**

СТОР. 4

ВІРНІ ПРИСЯЗІ І ОБОВ'ЯЗКУ

СТОР. 5

**Я Б У ГВАРДІЮ ПІШОВ, НЕХАЙ МЕНЕ
НАУЧАТЬ**

СТОР. 6

Указ Президента України**Указ Президента України
Про призначення С.Полторака начальником
Головного управління – командувачем
внутрішніх військ Міністерства
внутрішніх справ України**

Відповідно до пункту 17 частини першої статті 106 та статті 112 Конституції України:

Призначити ПОЛТОРАКА Степана Тимофійовича начальником Головного управління – командувачем внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України.

**Виконуючий обов'язки
Президента України,
Голова Верховної Ради України
Олександр ТУРЧИНОВ
28 лютого 2014 року
№ 171/2014**

Указ Президента України**Указ Президента України
Питання головного органу військового
управління Національної гвардії України
(витяг)**

Відповідно до пункту 17 частини першої статті 106, статті 112 Конституції України, статті 5 Закону України «Про Національну гвардію України»:

1. Затвердити Положення про головний орган військового управління Національної гвардії України.

2. Установити, що командувач Національної гвардії України користується щодо військовослужбовців Національної гвардії України правами Міністра оборони України, які передбачені Положенням про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України, затвердженим Указом Президента України від 10 грудня 2008 року №1153.

3. Визнати такими, що втратили чинність:

Указ Президента України від 6 червня 2007 року № 501 «Питання органу військового управління внутрішніх військ»;

Указ Президента України від 16 березня 2009 року № 160 «Про внесення змін до Указу Президента України від 6 червня 2007 року № 501».

4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

**Виконуючий обов'язки
Президента України,
Голова Верховної Ради України
Олександр ТУРЧИНОВ
28 березня 2014 року
№ 346/2014**

Указ Президента України**Указ Президента України
Про внесення змін до деяких указів Президента України**

Відповідно до пунктів 1 і 17 частини першої статті 106 та статті 112 Конституції України:

1. Внести зміни до таких указів Президента України:

1) пункт 9 Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України, затвердженого Указом Президента України від 14 квітня 1999 року № 379 (в редакції Указу від 25 квітня 2013 року № 236), після слів «Голови Державної пенітенціарної служби України» доповнити словами «командувача Національної гвардії України»;

2) у статті 2 Указу Президента України від 7 листопада 2001 року № 1053 «Про положення про проходження військової служби відповідними категоріями військовослужбовців» (в редакції Указу від 10 грудня 2008 року № 1153, зі змінами, внесеними Указом від 29 грудня 2009 року № 1115) слова «внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України» замінити словами «Національної гвардії України»;

3) у додатку № 5 до Указу Президента України від 21 березня 2002 року № 277 «Про переліки посад військовослужбовців і працівників правоохоронних органів, що підлягають заміщенню особами вищого офіцерського (начальницького) складу, та граничних військових і спеціальних звань за цими посадами» (в редакції Указу від 17 березня 2005 року № 484, зі змінами, внесеними Указами від 24 березня 2008 року № 260, від 23 жовтня 2009 року № 857 та від 22 серпня 2013 року № 439):

а) розділ «Внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України» виключити;

б) доповнити додаток розділом такого змісту:

«Національна гвардія України

Командувач Національної гвардії України – генерал армії України

Перший заступник командувача Національної гвардії України - генерал-полковник

Заступник командувача Національної гвардії України, начальник Академії Національної гвардії України начальник територіального управління Національної гвардії України – генерал-лейтенант

Перший заступник начальника штабу, заступник начальника логістики, заступник начальника штабу, начальник управління Головного управління Національної гвардії України, перший заступник начальника Академії Національної гвардії України – генерал-майор»;

4) пункт 1 Переліку посад керівників військових формувань, правоохоронних органів, кандидатури для призначення на які погоджуються з Президентом України, затвердженого Указом Президента України від 4 червня 2008 року № 516 «Про деякі питання здійснення керівництва у сферах національної безпеки і оборони», замінити пунктом такого змісту:

«1. Начальник територіального управління Національної гвардії України»;

5) у статті 3 Указу Президента України від 10 грудня 2008 року № 1153 «Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України» слова «внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України» замінити словами «Національної гвардії України»;

6) у розділі «Міністерство внутрішніх справ України» Переліку посадових осіб, на яких покладається виконання функцій державного експерта з питань таємниць, затвердженого Указом Президента України від 1 грудня 2009 року № 987 (зі змінами, внесеними Указами від 25 січня 2012 року № 35 та від 27 січня 2014 року № 51), абзаци «Начальник Головного управління – командувач внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України», «Заступник начальника Головного управління – командувача внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України – начальник штабу» замінити абзацами такого змісту:

«Командувач Національної гвардії України

Перший заступник командувача Національної гвардії України».

2. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

**Виконуючий обов'язки
Президента України,
Голова Верховної Ради України
Олександр ТУРЧИНОВ
28 березня 2014 року
№ 347/2014**

СЛОВО ЧЕСТІ

Інформаційно-публіцистичний журнал внутрішніх військ МВС України № 1(45) 2014

МУЖНІСТЬ, ЧЕСТЬ, ЗАКОН

Епіцентр

Правопорядок оберігають спільними зусиллями..... 4

Вірні присязі й обов'язку..... 5

Пліч-о-пліч

Я б у гвардію пішов, нехай мене научать!..... 6

Головна мета Національної гвардії – захищати від громадян будь-якої небезпеки..... 7

Вічна пам'ять

Не стихає в душі гул траурних салютів..... 8

Актуально

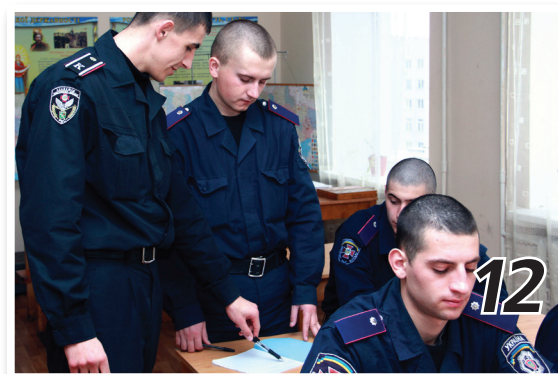
Коли знаєш, що ти не один..... 10

Поклали початок військовій династії..... 11

Зцілення душі не менш важливе, ніж тіла..... 11

8

12

Професійна підготовка

Війська на них уже чекають..... 12

Служба

Пограбування на ходу..... 14

Права купив, їздити не купив..... 14

Псевдомітингувальники крали кабель..... 14

Дворічну дитину правоохоронцям допоміг знайти... колишній засуджений..... 15

Намалюй мені бомбу!..... 15

Духовність

Повернення із забуття..... 16

Варто знати кожному

Допомога зовсім поруч..... 25

Згадаймо брата

Згадаймо брата..... 26

Велика гра, великі жертви..... 28

Звичайні герої..... 30

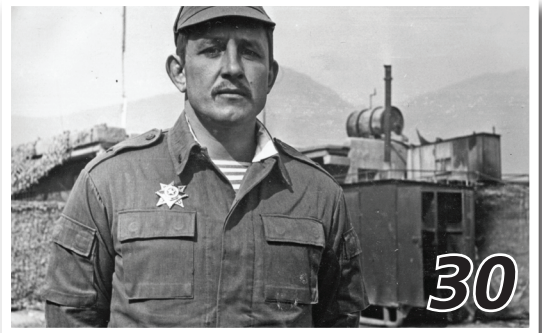
Наші радники..... 32

Однополчани

Новою сторінкою його життя став Чорнобиль..... 34

Літературна світлиця

Тайна влади..... 37

30

Шановні читачі!

Нині на базі внутрішніх військ створюється нове військове формування – Національна гвардія України. Утім, наш часопис виходить раз на квартал, тож кожен примірник охоплює значний період часу. Не дивуйтеся, якщо на сторінках даного номера ви ще зустрінатимете назву «внутрішні війська». Адже коли номер верстався, новонароджена гвардія мала лише ім'я, а все інше, як-то символіка, девіз, форма одягу, іще потребувало розробки і затвердження.

ВВ – це наша спільна і славетна біографія. Причому, біографія ще зовсім свіжа, можна сказати, учорашня. Обіцяємо, що разом із вами ми докладемо всіх зусиль, аби не згнати її – все ж таки, той, хто забуває власне минуле, не має майбутнього.

Щиро ваша, редакція журналу «Слово честі».

ЗАСНОВНИК: Головне управління внутрішніх військ МВС України

ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ: генерал-майор Василь Молдавчук, полковник Ігор Степанюк, полковник Сергій Блощизин, підполковник Геннадій Солдатенко

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР: майор Валерія Агібалова

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

відповідальний секретар: старший лейтенант Олександр Коновалов

дизайн та комп'ютерна верстка: Олена Виводцева

ТИРАЖ: 1500 примірників

ЮРИДИЧНА АДРЕСА: м. Київ, вул. Народного ополчення, 9А

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 04071, м. Київ, вул. Константинівська, 5

Тел: (044)428-66-13

E-mail: slovochesti@mail.ru

Свідоцтво про державну реєстрацію

№ 7096 від 21.03.2003 р.

ДРУК: ПП «Видавництво «ФЕНІКС»

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

Кажуть, що немає нічого гіршого, ніж жити в епоху змін. І, напевно, не знайдеться нині жодного українця, який би не погодився із цим твердженням. Майбутнє країни турбує усіх нас однаково, незалежно від того, де ми живемо і служимо – на Сході чи на Заході, в столиці, маленькому містечку чи виконуємо миротворчу місію за тисячі кілометрів від рідної землі. Всім нам однаково болить – україномовним і російськомовним, строковикам, контрактникам, офіцерам. І всі ми однаково прагнемо захистити свої родини та оселі.

Хочемо ми цього чи ні, а у військовослужбовців військ правопорядку особлива місія. Ми завжди були там, де найважче, а нині, коли це «найважче» стало чимось звичайним і повсякденним, саме ми стали тією силою, від якої багато в чому залежить лад та спокій на наших вулицях.

Внутрішні війська МВС України було перетворено в Національну гвардію України. Що це означає для кожного з нас? Хочеться вірити, що не просто зміну назви. Упродовж багатьох років ненастанно наголошувалося, що для того, аби стати сучасним, мобільним та професійним військовим формуванням з правоохоронними функціями, ВВ потребують не косметичного ремонту, а серйозного реформування. На жаль, не ми вибираємо час, і не наша провина в тому, що реформи відбуваються у такий непростий для України момент. Проте іншого шляху, нині, просто немає.

Те, що Національну гвардію засновано саме на базі внутрішніх військ, здається, свідчить про величезну довіру держави до кожного з нас. Батьківщина по достоїнству оцінила те, що у найскладнішій обстановці ми не зрадили Військовій присязі і вірно виконували свій обов'язок – дехто, на жаль, до останнього подиху.

Тож давайте будемо гідними цієї довіри. Багато для цього не треба – просто робити свою справу на своєму місці чесно та добросовісно.

І ще одне. Поспішаючи робити нове, не потрібно закреслювати старе. Внутрішні війська МВС України мали багаторічну історію та традиції, що ґрунтувалися на братерстві та взаємодопомозі, честі та доблесті. Давайте пам'ятати, хто ми і звідки беремо свій родовід. Для майбутніх поколінь гвардійців прізвища майора Ігнат'єва, старшого лейтенанта Киналя, молодшого сержанта Франчука, старшого солдата Давидова та ще багатьох наших героїв не мають бути незнайомими.

І яка б символіка була у нового військового формування, не слід забувати три простих слова – Мужність, Честь, Закон.

Відповідальний редактор журналу «Слово Честі»

майор Валерія Агібалова

ПРАВОПОРЯДОК ОБЕРІГАЮТЬ СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

5 березня секретар Ради національної безпеки і оборони України Андрій Парубій відвідав окрему бригаду внутрішніх військ МВС з охорони дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав, де зустрівся з особовим складом з'єднання та представниками самооборони, які останнім часом несуть службу пліч-о-пліч.

На тлі трагічних подій, що розгортались у столиці впродовж останніх місяців, воїни ВВ служили надійним гарантом безпеки іноземних посольств і консульств, сумлінно виконували свої службові обов'язки, підтримавши престиж України та її внутрішніх військ.

– Особливо нелегко довелося військовослужбовцям, що охороняли Посольство Японії в Україні, – розповідає командир бригади полковник Віталій Стецик. – Будівля диппредставництва розташована поблизу вулиці Грушевського, в Музейному провулку, тож вони несли

службово-бойових завдань з'явилися певні нововведення. Щоб уникнути провокацій та повною мірою гарантувати безпеку для дипломатичних представництв і консульських установ на нараді за участю представників самооборони та ВВ було вирішено залучати до служби спільні наряди. Незважаючи на той факт, що цим людям раніше доводилося стояти по різні боки барикад, нині вони об'єдналися заради спільної мети – забезпечити порядок у столиці.

в Музейному провулку, тож вони несли

– Бійці внутрішніх військ та самооборони демонструють високий рівень відповідальності та необхідність єднання перед викликами, – наголосив Андрій Парубій. – Своїм прикладом вони сьогодні показують усім, як це можна й треба робити.

Наостанок секретар РНБО дав високу оцінку діям спільних нарядів: – Маю за честь стояти поруч із вами. Громадяни України демонструють високу громадянську свідомість.

службу в епіцентрі подій...

У ці складні для держави дні в організації виконання бійцями внутрішніх військ

**Старший лейтенант Ірина МАКАРЧЕНКО,
фото старшого лейтенанта
Андрія НЕКРАСОВА**

ВІРНІ ПРИСЯЗІ Й ОBOB'ЯЗКУ

За майже 22 роки свого існування внутрішні війська МВС України пережили чимало випробувань на міцність та професіоналізм. Проте, здається, подолання наслідків повеней на Закарпатті чи гасіння лісових пожеж на Херсонщині, забезпечення карантинних заходів щодо профілактики пташиного грипу на півдні країни чи одвічна боротьба із вуличною злочинністю на вулицях її міст та сіл – словом, вся та непроста діяльність, яку військові правоохоронці звикли вважати звичайними службовими буднями – була лише легким та приємним тренуванням перед переламним 2014-м роком. Утім, і цей іспит витримано з честю...

Недовго довелося відпочивати особовому складу військових оперативних резервів після повернення з кількомісячного столичного відрядження. Хіба ж до відпочинку, коли накопичилося стільки справ!

До речі, чимало військовослужбовців і вдома не встигли толком побувати – обов'язок знову покликав у дорогу. Так, особовий склад ряду частин, дислокованих у західних регіонах, невдовзі повернувся до Києва, а правоохоронці, що служать у Дніпропетровську, Кременчуці, Кривому Розі та Полтаві висунулися на схід. У Донецьку бійці новоствореної Національної гвардії України приступили до служби з забезпечення громадського порядку під час перебігу мітингів та інших масових заходів у центральній частині міста та охорони будівель облдержадміністрації та обласної прокуратури. У Харкові, Луганську та інших містах під охороною гвардійців перебувають обласні управління МВС України.

Чимало клопотів виявилось і у військовослужбовців, що залишилися у місцях постійної дислокації, адже службу з конвоювання та охорони підсудних, охорони особливо важливих державних об'єктів, атомних електростанцій, дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав, охорони громадського порядку їм довелося нести за посиленням варіантом. До речі, на патрульні маршрути військові правоохоронці нерідко виходять разом із громадськими активістами, які виявили бажання допомагати людям у погонах у відновленні правопорядку на вулицях міст.

Варто зазначити, що служба воїнів НГУ разом із цивільними помічниками

дає позитивні результати. Так, у Львові спільними зусиллями було попереджено спробу крадіжки з продуктового магазину. А у Києві, щоправда, уже не спільним, а самостійним нарядом міліцейського з'єднання по гарячих слідах було затримано чоловіка, який вкрав у іншого городянина мобільний телефон. Відзначилися й військовослужбовці столичного з'єднання з охорони дипломатичних представництв і консульських установ. Яскравим прикладом бездоганного виконання службових обов'язків є нещодавній епізод за участю сержанта за контрактом Ігоря Патраманського та солдата Олексія Тищенко. Виконуючи завдання з охорони Посольства Арабської Республіки Єгипет, хлопці почули жіночий крик про допомогу. Не зволікаючи, вони побігли в напрямку галасу та буквально за тридцять метрів помітили чоловіка, що копірсався у сумочці лежачої на землі дівчини. Лець вгледівши військових правоохоронців

невідомий вчинив невдалу спробу втечі. Оговтавшись від шоку, потерпіла пояснила, що зазнала нападу грабіжника, який застосувавши сльозогінний газ, повалив її з ніг і витягнув із сумки гаманець та мобільний телефон. Дівчині повернули майно, а грабіжника передали працівникам Шевченківського райуправління внутрішніх справ.

Вистачає у столичних військових правоохоронці і нових завдань. Зокрема, бійці міліцейського з'єднання охороняють порядок на станціях Київського метрополітену, а військовослужбовці бригади спеціального призначення НГУ «Барс» відповідно до доручення міністра внутрішніх справ України від кінця лютого здійснюють охорону резиденції колишнього глави держави Віктора Януковича «Межигір'я».

Головним завданням гвардійців є недопущення розкрадання матеріальних цінностей, які є на об'єкті. Однак, як ви-

явилось, остерігатися спецназівцям слід не тільки мародерів.

Обходячи периметр «Межигір'я», старший лейтенант Денис Цапко звернув увагу на покинуту кимось картонну коробку. Слідуючи інструкції, офіцер не став самотужки обстежувати підозрілий предмет і викликав вибухотехніків МВС. Відкривши коробку, сапери знайшли там уміло змайстрований муляж бомби. Проте навіть фахівцям знадобився певний час, щоб остаточно визначити, що вибуховий пристрій не справжній.

Попри те, що виклик виявився хибним, співробітники міліції подякували старшому лейтенанту за пильність. А от «жартівника», який підклав у «Межигір'я» іграшкову бомбу, має встановити слідство.

У ніч з 22 на 23 березня військовослужбовцями дислокованої в Шостці частини НГУ, які здійснюють охорону казенного заводу «Зірка», було попереджено викрадення 5 ящиків з електродетонаторами загальною кількістю 2700 одиниць.

Під час несення служби з охорони периметру заводу, що спеціалізується на виготовленні вибухових речовин, старший сержант Олександр Шкурат та кінолог прапорщик Володимир Рябець виявили сліди на контрольно-слідовій смузі. Слідуючи за ними, військовослужбовці незабаром побачили ящики з електродетонаторами, акуратно складені вже за територією об'єкта. На місце знахідки було терміново викликано тривожну групу на чолі із начальником варті прапорщиком Андрієм Кончею і співробітників місцевого підрозділу спецміліції. Порадившись, правоохоронці вирішили застосувати для пошуків зловмисників службового собаку. Рішення виявилось вірним – буквально за кілька хвилин вівчарка Діна привела їх до приміщення, де ночували заводські сторожі. Один із них і виявився крадієм! Чоловік зізнався, що збивав замки за дверях складів (щоправда, не «своїх», а сусідніх) і тачкою вивозив важкі ящики за територію об'єкта. І хоча зловмисник божився, що не збирався займатися підривною діяльністю і нібито хотів здати виробу на металобрухт, справу компетентні органи розслідуватимуть із усією ретельністю. До речі, під час перевірки зазначеного складу було знайдено ще два ящики з детонаторами – їх так звані сторожі просто не встиг вивезти за територію...

Майор Валерія АГІБАЛОВА, фото майора Євгена РОЖЕНЮКА

Я Б У ГВАРДІЮ ПІШОВ, НЕХАЙ МЕНЕ НАУЧАТЬ!

Реальність зовнішньої загрози об'єднала український народ попри всі політичні протиріччя. А хвиля патріотизму та відчуття відповідальності за рідну землю, яких не знало наше суспільство за всю історію незалежності, спонукали тисячі громадян зголоситися боронити Батьківщину зі зброєю в руках. Люди навіть вистроювалися в черги біля військоматів, щоб записатися в добровольці. Коли ж був прийнятий Закон про Національну гвардію України, чи не найбільше громадян висловили бажання вступити до лав новоствореного військового формування. Причому, як на службу за контрактом, так і резервістами.

Запис до НГУ розпочався 14 березня, на другий день після прийняття нормативного акту. Один із перших вербувальних пунктів було відкрито на головній столичній вулиці Хрещатик неподалік Майдану Незалежності. Згодом вербувальні центри запрацювали при управліннях територіальних командувань та майже у всіх військових частинах НГУ.

— Перші кілька днів мій мобільний телефон не замовкав ні на хвилину. До тисячі дзвінків надходило щодня. Ледве закінчував одну розмову, як доводилося відповідати черговому кандидату, — розповідає старший офіцер вербувальної служби ГУ НГУ підполковник Костянтин Федориненко. — Люди телефонують різні, декому одразу відмовляємо через непридатність за віком чи станом здоров'я. Якось подзвонив 76-річний киянин. Чоловік розповів, що попри свій поважний вік він активно займається гирьовим спортом і хоч сьогодні готовий стати на

захист країни. Довелося пояснювати, що поповнити лави резерву НГУ можуть громадяни України віком від 18 до 50 років. Усі добровольці, які придатні за віком до служби на контрактній основі та у резерві Національної гвардії України, направляються на військово-лікарську комісію.

Такого напливу бажаючих пов'язати своє життя з військовою службою кадровики і справді не пам'ятають. Так, протягом перших п'яти днів роботи до вербу-

вального центру управління Південного територіального командування зателефонувало понад 600 чоловік. З них 205 чоловік виявили бажання проходити військову службу за контрактом, а третина — в резерві НГУ. Приблизно стільки ж громадян звернулося до кадрових органів управління Центрального територіального командування та підпорядкованих військових частин.

Доволі активно триває вербувальна робота і у Західному територіальному командуванні НГУ. З проханням записати їх до лав Національної гвардії люди телефонують не тільки з України, а й з інших країн — Сполучених Штатів Америки, Великобританії, Румунії, Канади і навіть Росії. Причому не лише наші співвітчизники, які працюють за кордоном, а й громадяни іноземних держав. Траплялися випадки, коли люди записувалися цілими сім'ями.

Для працівників кадрових органів ЗТРК така кількість волонтерів виявилась досить несподіваною. Часом не від усіх бажаючих встигають прийняти дзвінки.

— Коли я розмовляю з людиною, то по завершенні розмови вже маю 5-6 пропущених викликів, — розповідає начальник відділення комплектування Західного територіального командування НГУ підполковник Олег Вільчинський.

Немало такої громадської активності сприяє добра поінформованість населення щодо контактів вербувальних центрів. Приміром, у Західному територіальному командуванні група зв'язків з громадськістю та ЗМІ спільно із громадськими активістами організувала та провела ґрунтовну роботу по розповсюдженню відповідної інформації у соціальних мережах. Долучилися до цієї діяльності і представники ЗМІ. Командування ТрК та командири частин є

частими гостями прямих ефірів та телемарафонів місцевих радіостанцій та телеканалів. Офіцери розповідають про нове формування і умови проходження служби в ньому та відповідають на питання, які виникають у громадян.

Пальму ж першості серед кількості бажаючих служити в резерві тримає Київський гарнізон. Перші півтисячі добровольців із самооборони Майдану відправилися до навчального центру Національної гвардії України, що в Нових Петрівцях, ще 10 березня. Після проходження військово-лікарської комісії та психологічного відбору частину з них «відсіяли», і в наметовому містечку навчального центру залишилося близько 400 самооборонівців.

За словами начальника штабу НГУ генерал-майора Олександра Кривенка, на новопетрівцевському полігоні резервісти готуються згідно планів, затверджених Генеральним штабом ЗСУ України. Під керівництвом досвідчених офіцерів та інструкторів вони займаються вогневою, тактичною, тактико-спеціальною та фізичною підготовкою.

А вже через тиждень перевірити рівень підготовки резервістів до навчального центру завітали секретар Ради національної безпеки і оборони України Андрій Парубій, міністр внутрішніх справ Арсен Аваков із заступниками, командувач внутрішніх військ генерал-лейтенант Степан Полторак, представники вітчизняних та іноземних ЗМІ.

Резервісти продемонстрували набуті вміння, зокрема у метанні гранат, розбиранні та збиранні зброї, навички в стрільбі та фізичній підготовці, основні прийоми рукопашного бою. Як зізнавалися по завершенню заходу новоспечені гвардійці, найважче їм дається подолання смуги пешкод.

– Ми усі наполегливо працюємо над собою, щоб бути готовими у будь-який час стати на захист країни, – поділився представник однієї із сотень самооборони. – І хоча серед наших хлопців є немало тих, хто раніше проходив військову службу, проте навіть для них повторення КМБ виявилось не зайвим. Адже з роками багато чого позабувалося.

Генерал-лейтенант Степан Полторак подякував добровольцям за самоорганізацію та відмітив їхнє прагнення до опанування військової знань. На його думку, значною мірою цьому сприяє високий рівень почуття патріотизму, притаманний усім резервістам. У свою чергу, виступаючи перед присутніми, секретар РНБО Андрій Парубій повідомив, що загалом до Національної гвардії України буде залучено близько 20 тис. добровольців.

Підполковник Вадим ГОЛУБ,
старший лейтенант Ірина МАКАРЧЕНКО,
фото майора Євгена РОЖЕНЮКА
та майора Романа ГЕРАСИМЕНКА

ГОЛОВНА МЕТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ – ЗАХИЩАТИ ГРОМАДЯН ВІД БУДЬ-ЯКОЇ НЕБЕЗПЕКИ

31 березня виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України Олександр Турчинов відвідав навчальний центр Національної гвардії України «Нові Петрівці», де на той час продовжувалося навчання громадян, які виявили бажання поповнити лави військовослужбовців за контрактом та резервістів НГУ.

Добровольці продемонстрували чого навчилися за три тижні. У свою чергу Голова Верховної Ради високо оцінив їхній вишкіл та готовність стати на захист Батьківщини. Він зазначив, що до навчального центру прибули «люди, які пройшли вишкіл Майдану, які чесно виконали свій обов'язок перед Україною, захищаючи свободу і демократію, і зараз, коли країна в небезпеці, вони добровільно написали заяви і прийшли до Національної гвардії».

– Це справжній патріотизм і героїзм, – заявив Олександр Турчинов.

Не оминув виконуючий обов'язки Президента України й нагальних потреб життєдіяльності силових структур. Зокрема, він завірив, що фінансування Збройних Сил і Національної гвардії буде достатнім для забезпечення ефективної обороноздатності України.

За його словами, навіть за нинішньої складної економічної ситуації, відсутності фінансових ресурсів, наявності колосальних боргів і необхідності жорсткої економії, держава виділятиме «значні кошти на наші Зброй-

ні Сили й Національну гвардію, створюючи потужний потенціал для оборони нашої країни».

Виступаючи перед численними представниками засобів масової інформації, Олександр Турчинов окреслив основні завдання, які стоять перед новоствореним військовим формуванням:

– Головна мета Національної гвардії України – в мирний час захищати громадян від організованих злочинних угруповань, від будь-якої небезпеки, провокацій. А в час військовий – протистояти агресії, захищаючи країну, – зазначив він.

Саме Національна гвардія, маючи мобільні підрозділи, можливість швидкого розгортання, «повинна першою зустріти ворога і дати можливість частинам регулярних Збройних Сил повністю перейти в контрнаступ».

– Це дуже відповідальна задача, яку Національна гвардія має виконати, – сказав Голова Верховної Ради.

Підготувала майор Валерія АГБАЛОВА,
фото майора Євгена РОЖЕНЮКА

НЕ СТИХАЄ В ДУШІ ГУЛ

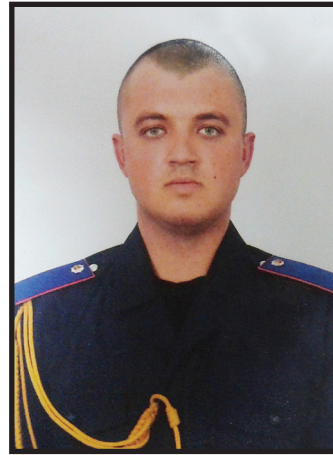
**Капітан
Дмитро Дунець**

Ще півроку назад не існувало навіть такого слова – Євромайдан. А нині можна із впевненістю констатувати, що це поняття вже встигло увійти не лише у вітчизняні та світові новини, але й у підручники новітньої історії України. Масова багатомісячна акція протесту в центрі Києва, а також в інших містах України, що розпочалася 21 листопада 2013 року у відповідь на призупинення урядом процесу підготовки до підписання угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом, призвела до того, що одного ранку ми прокинулися в іншій країні. Для когось це пробудження було легким та радісним, а для когось – навпаки, але зрештою всі ми різні, і що, як не різноманітність думок, є основою демократичного суспільства? Головне, що ми сильні, мужні, вірні своєму народові і докладаємо всіх зусиль, аби розбудувати нову, щасливу та заможну європейську Україну. Проте, на жаль, не всім довелося побачити світанок нового дня. Упродовж трьох останніх місяців внутрішні війська МВС України втратили вісьмох бойових побратимів. Юні солдати-строковики, військовослужбовці за контрактом, офіцери – незалежно від звання та вислуги, всі вони виконували свій обов'язок до останнього подиху.

**Солдат
Максим Третяк**

Першим військовим правоохоронцем, якого не дорухувалася наша велика бойова родина, став начальник фінансової служби луганського полку внутрішніх військ капітан **Дмитро Дунець**. 29 січня особовий склад частини покинув місце постійної дислокації і прибув на Київщину. Для розміщення військовослужбовцям було виділено будівлі навчального центру «Старе» управління Північного ТрК внутрішніх військ, дислокованого в однійменному селищі. Втомлені дорогою солдати й офіцери розташувалися на нічліг, а зранку виявили, що один із них не прокинувся – у капітана Дунця стався серцевий напад. Військовослужбовець помер на тридцять другому році життя, майже половину якого він віддав військовій службі. Перші свої погони Дмитро Васильович одягнув у 1999 році, коли його було призвано на строкову службу в одну із частин Збройних Сил України. У 2003 році він вступив до Військового інституту внутрішніх військ МВС України, який успішно закінчив через п'ять років, коли заклад уже став Академією. Після випуску впродовж п'яти років проходив службу у полку спеціального призначення «Тигр» на посаді помічника начальника фінансової частини, а з лютого минулого року обійняв посаду начальника фінансової служби луганської частини ВВ. Важко досягнути, що так

**Солдат
Іван Теплюк**

передчасно перервався злет зовсім ще молоді та цілеспрямованої людини. Ще важче – розуміти, що її ім'ям скорботний список лише відкривається...

18 лютого у військах охрестили чорним вівторком. Саме у цей день розпочалося загострення протистояння в центрі Києва. Воно вилилося у кровопролитні вуличні бої, внаслідок яких дістали поранення і травми понад 200 військовослужбовців внутрішніх військ. Шестеро із них – загинули.

Близько 13.00 до розгнученого військовими медиками на вулиці Шовковичній медичного пункту доставили першого воїна з вогнепальним пораненням. Пообіді військовослужбовці та міліціонери, поранені на вулицях Шовковичній та Інститутській, стали поступати туди з інтервалом у 10-15 хвилин. Щойно хвиля «вогнестрілів» почала вщухати, як за нею прокотилася нова. Особливо побільшало роботи у лікарів, коли правоохоронці почали просуватися до барикад на майдані Незалежності.

Близько 17.00 дістав тяжке вогнепальне поранення в ділянку шиї військовослужбовець строкової служби столичного міліцейського з'єднання ВВ солдат **Максим Третяк**. Медики до останнього бо-

**Старший лейтенант
Віталій Гончаров**

ролися за життя хлопця, але безрезультатно – він помер у кареті «швидкої». Максим був призваний на військову службу до лав внутрішніх військ восени 2013 року із міста Чернігова, йому було лише 20 років.

Приблизно у той же час цей підрозділ зазнав ще однієї втрати: внаслідок вогнепального поранення в голову загинув побратим і земляк Максима, також воїн-строковик, призваний з Чернігівщини, 21-річний **солдат Іван Теплюк**. Обидва хлопці були єдиними синами у своїх родинах.

Близько 21.00 куля обірвала життя командира роти полку спеціального призначення «Тигр» **старшого лейтенанта Віталія Гончарова**.

ТРАУРНИХ САЛЮТІВ

**Старший лейтенант
Дмитро Власенко**

Віталій з дитинства мріяв стати продовжувачем військової династії, слідом за батьком, прапорщиком у відставці, та двома старшими братами-офіцерами. Після закінчення 2011 року Академії внутрішніх військ МВС він проходив службу у батальйоні «Тигра», дислокованому у кримському місті Судаку, звідки на початку грудня минулого року прибув до Києва для несення служби з охорони громадського порядку. Поховали 24-річного офіцера на малій батьківщині, у місті Чугуєві, що на Харківщині.

У цей відрізок часу дістав поранення, несумісне з життям, однополчанин Віталія, 32-річний **старший лейтенант Дмитро Власенко**. Розпочавши службу у військах

**Прапорщик
Олексій Іваненко**

правопорядку солдатом-строковиком, упродовж 11 років Дмитро Олександрович пройшов службовий шлях до офіцерських зірок, з червня минулого року обіймав посаду заступника командира батальйону з виховної роботи полку спецпризначення ВВ «Тигр». Правоохоронця поховали в селищі Щебетівка, що у АР Крим. Ніколи не загоїться страшна рана в серцях його рідних. Без батька залишились дві доньки: семирічна Ірина та Поліна, якій лише півтора рочки.

Близько 22.00 того ж чорного вівторка дістав смертельне вогнепальне поранення і **прапорщик Олексій Іваненко**, музикант-концертмейстер оркестру Слобожанської бригади Східного територіального командування ВВ. Він не дожив трохи більше місяця до свого 37-річчя. Випусник Харківської державної академії культури, творча людина, що присвятила своє життя музиці, Олексій Миколайович того дня перебував у бойовому строю разом із однополчанами. Сиротами залишилося п'ятеро дітей: три рідних доньки та двоє племінників, яких Олексій разом з дружиною Оленою взяли на виховання після смерті сестри.

**Прапорщик
Сергій Спічак**

Починаючи від ранку 20 лютого, незважаючи на оголошення дня скорботи та перемир'я, в центрі Києва знову гриміли постріли і лилася кров. Зокрема, під вогонь з вогнепальної зброї потрапив зведений підрозділ запорізької бригади ВВ. Одним із пострілів було поранено 34-річного помічника начальника військового наряду **прапорщика Сергія Спічака**, який помер у лікарні. Сергій Сергійович присвятив службі на благо Вітчизни та свого народу понад 14 років свого життя. Разом із побратимами, воїнами патрульного батальйону, дислокованого у місті Бердянську, він прибув забезпечувати мир та спокій на вулицях Києва. Батько, чоловік, син віддав своє життя, аби його рідним – і всім українцям – жилося безпечно у своїй країні.

Ще одного військовослужбовця смерть від тяжкого поранення, яке він дістав у розпал протистояння, настигла в другий день весни. Старшому помічнику начальника оперативного відділення штабу Слобожанської бригади внутрішніх військ МВС України **майору Віталію Захарченку** був 31 рік. Він з дитинства мріяв про офіцерську службу, тому після закінчення школи вступив до Військового інституту внутрішніх військ МВС України. Отримавши лейтенантські погоони, проходив службу у військах правопорядку на посадах від командира взво-

**Майор
Віталій Захарченко**

ду до заступника командира батальйону, а з 2011 року обійняв свою останню посаду. 19 лютого 2014 року, стоячи в першій шерензі бойового порядку, прикриваючи від куль товаришів та солдатів строкової служби, Віталій Миколайович отримав серйозне вогнепальне поранення. Медики докладали усіх зусиль, аби врятувати життя військовослужбовцю. Після проведеної операції Віталій Захарченко перебував у вкрай важкому стані, на межі між життям і смертю. Усі війська і сотні небайдужих цивільних прислали кошти на його реабілітацію. Але дива, на жаль, не відбулося...

Ці воїни безстрашно стояли під шквалом куль, до останнього подиху мужньо виконуючи свій військовий обов'язок. Та проти куль безсилі самовідданість, жертвність, героїзм.

У ці скорботні дні в різних куточках України лунали траурні салюти, бійців ВВ з військовими почестями проводжали в останню путь. Нічим не розрадити матерів, дітей, дружин тих, хто загинув у самому центрі столиці у, здавалось би, мирний час, не повернути синів, чоловіків, батьків до рідної домівки...

Вічна їм пам'ять!

**Старший лейтенант
Ірина МАКАРЧЕНКО**
фото підполковника
Вадима ГОЛУБА
та з архіву редакції

КОЛИ ЗНАЄШ, ЩО ТИ НЕ ОДИН

Цю зворушливу розповідь, що нагадує сюжет відомої телепередачі «Жди меня», довелося почути під час спілкування у стінах Центрального госпіталю МВС із військовослужбовцями, які були травмовані 1 грудня під час зіткнення з радикально налаштованими молодиками, що намагалися прорватися до Адміністрації Президента України. Історія, головним героєм якої є військовослужбовець строкової служби бригади спецпризначення внутрішніх військ МВС «Барс» молодший сержант Федір Рябов, не лише руйнує стереотипні уявлення про вихованців інтернатів, а й переконує: зазнавши скрути, ніколи не варто здаватися, бо світ – не без добрих людей...

У 10-річному віці Федір потрапив до навчально-виховного закладу для дітей, позбавлених батьківського піклування. Про ти роки він пригадує неохоче і зі смутком:

– Коли помер батько, ми залишилися удвох з матусею. Потім згорів будинок. Я опинився в інтернаті, а мама поїхала на заробітки до Росії й відтоді я її не бачив...

Мати Федора й донині значиться серед осіб, які зникли безвісти. Юнак навіть не здогадувався, що в нього є рідні сестра та брат: коли Федя був ще зовсім маленьким, вони вже залишили батьківський дім і, як то кажуть, пішли в люди. Тож із плином часу втратили зв'язок із родиною.

Звісно ж, дитинство у Федора було дуже нелегке. Після випуску з інтернату в рідному Стаханові 2007 року він вступив до машинобудівного технікуму. Хоч і без батьківської допомоги, без надійного плеча рідної людини, але юнак упевнено долав усі життєві випробування:

– Я почав займатися спортом, здобув звання кандидата в майстри спорту з кікбоксингу. Напевно, саме спорт допоміг мені загартувати характер, навчив ніколи не впадати у відчай і бути наполегливим.

Саме завдяки своїй наполегливості Федір і досягнув мети: навесні 2013 року став до лав спецназу внутрішніх військ. Тут варто пояснити, що призовникам, які походять із неповних родин, а тим паче – круглим сиротам, навіть за їхнього великого бажання, потрапити до ВВ дуже складно (таких юнаків неохоче беруть до військ, щоб у майбутньому не мати проблем зі строковиком «із групи ризику»). У Стахановсько-Брянківському об'єднаному міському військовому комісаріаті Федору порадили звернутися до Луганського обласного військкомату.

– Знову почувши відмову, я вийшов із кабінету. У коридорі зустрів підполковника Віктора Дем'янюка, заступника командира з виховної роботи бригади «Барс», у якій нині проходжу службу, – усміхаючись, пригадує Федір.

Хлопцеві не було чого втрачати, тож він набрався сміливості й вирішив попросити допомоги у своєму питанні. І недарма: то була його визначальна зустріч із небайдужою людиною.

– Дуже добре пам'ятаю ту нашу коротку розмову, – розповідає підполковник Дем'янюк. – Федір сказав: «Візьміть мене служити, не пожалкуєте!». Я повірив цим простим, але щирим словам – і не помилився. Він не те що виправдовує сподівання, а й навіть перевершує їх своєю мужністю та силою волі.

Того ж дня Федір у складі команди новобранців вирушив потягом до столиці. Після проходження початкової підготовки та складання Військової присяги був направлений до навчального центру ВВ, що в місті Золочеві, а коли повернувся до «Барса», його призначили командиром відділення з присвоєнням військового звання «молодший сержант». За словами Федора, бойові товариші стали для нього другою родиною, а тієї атмосфери взаємної підтримки та братерства, що панує в підрозділі, треба ще пошукати в цивільному житті:

– Останній рік мене оточують люди, завжди готові прийти на допомогу. Безперечно, що й вони можуть розраховувати на мою підтримку, адже ми – одна команда!

Про події, що сталися 1 грудня під час виконання завдання з охорони громадського порядку біля будівлі Адміністрації Президента України, Федір розповідав на лікарняному ліжку.

– Напад агресивних молодиків був цілком несподіваним для всіх нас, військовослужбовців ВВ, – пригадує юнак.

Разом із бойовими товаришами він стояв у першій лаві, і одним із перших зазнав ударів провокаторів. У солдатів летіло каміння, їх били палицями та металевими ланцюгами. Федір із товаришами не зрушили ні на крок. У якийсь момент він знепритомнів... Численні забої, травма грудної клітки та черепно-мозкова травма – такий

діагноз поставили молодшому сержанту Рябову лікарі госпіталю.

У палаті, не приховуючи радості, юнак поділився надзвичайно втішною новиною: кілька днів тому знайшлися його рідні! Можна лише уявити емоції та переживання юнака, який сиротою виріс в інтернаті, коли у слухавці почув голос рідної сестри, що його розшукала, а за тисячі кілометрів із нетерпінням чекає на зустріч ще й брат!

– Словами не передати тих почуттів, коли ти вже звик до самотності, до думки, що один на цьому світі, а тут така неочікувана новина, – не по роках мудро розмірковує Федір. – Знаєте, й одужується швидше, коли відчуваєш, що ти що комусь потрібен.

Як з'ясувалося, його 32-річна сестра, що живе з родиною в столиці, роками шукала Федора: надсилала запити до навчальних закладів, потроху розплутувала клубок життєвих перипетій молодшого брата й нарешті у військкоматі дізналася, де він проходить службу. А 42-річний старший брат багато років тому переїхав до Ізраїлю.

– Під час нашої першої зустрічі з сестрою впізнав я її тому, що вона дуже схожа на маму, – підбирає слова юнак. – Таку, як її пам'ятаю за дитинства.

Після закінчення лікування, молодший сержант Рябов у складі свого підрозділу продовжив охороняти громадський порядок у столиці. У квітні закінчується термін його строкової служби. І хоча юнак іще точно не знає, чим займатиметься далі, проте одне можна стверджувати напевно – тепер крокувати життєвим шляхом йому буде набагато легше. Адже він має рідню, яка його підтримає у всіх починаннях. До того ж, після довгих років самотності так чудово нарешті усвідомити, що ти у цьому світі не один...

**Старший лейтенант Ірина МАКАРЧЕНКО,
фото старшого лейтенанта
Андрія НЕКРАСОВА**

ПОКЛАЛИ ПОЧАТОК ВІЙСЬКОВІЙ ДИНАСТІЇ

Присвоєння чергового військового звання – значна подія в житті будь-якого військовослужбовця і завжди приємна несподіванка, навіть якщо заздалегідь знаєш, коли на погон має власти чергова зірочка. Якщо ж захисник Вітчизни у такий знаменний день перебуває в бойових порядках, це виглядає особливо зворушливо та символічно.

Зима 2014 року військовослужбовцям донецького полку внутрішніх військ з охорони важливих державних об'єктів запам'ятається на все життя. Власне, як і тисячам військових правоохоронців з усієї України, яким довелося охороняти громадський порядок в Києві під час масових акцій протесту. В одну з рідкісних годин перепочинку місце тимчасової дислокації донецького відвідав начальник управління Східного територіального командування ВВ генерал-майор Віктор Ганущак. Він перевіряв умови проживання особового складу, а наприкінці свого візиту виконав приємну місію – оголосив наказ про присвоєння чергового військового звання начальнику кінологічної служби полку молодшому лейтенанту Максиму Чумаченку.

Щиро зраділи за Максима бойові побратими, пліч-о-пліч з якими він уже не один тиждень виконував службові завдання в центрі столиці. Але найбільше – його

рідний брат, заступник командира частини з виховної роботи підполковник Олександр Чумаченко. Він і одягнув погони на плечі новоспеченого лейтенанта.

До офіцерського звання військовослужбовцю судилося пройти довгий шлях. Розпочинав він його солдатом-строковиком донецького «промислового» полку ВВ, де й залишився на військову службу за контрактом. Понад десять років обіймав посади начальника варти та інструктора кінологічної групи, а коли доріс до прапорщика, вирішив не зупинятися на досягнутому. Тим більше, було на кого рівнятися – старший брат на той час уже носив майорські погони. Тож Максим поступив на заочне навчання до Академії внутрішніх військ МВС України, по закінченні якого отримав призначення на посаду командира взводу, а згодом очолив кінологічну службу частини.

Звичайно, за синів, які відбули у напружене, а подекуди й небезпечне відрядження, дуже переживала мати, Євгенія Михайлівна. Переживала і водночас пишалася, що виростила їх справжніми чоловіками. На щастя, брати повернулися додому живими і здоровими.

Утім, справа служіння Батьківщині здавна стала сімейною традицією для Чумачен-

ків. Обидва діди наших героїв – учасники Великої Вітчизняної війни. Так, Петро Чумаченко в перші місяці бойових дій потрапив у полон, пройшов всі кола пекла табору смерті Освенцим і чудом залишився в живих. Дід по материнській лінії Михайло Коровников був військовим льотчиком. А на початку лютого поточного року династія Чумаченків поповнилася ще одним військовим правоохоронцем. 18-річний син лейтенанта Чумаченка Михайло склав Військову присягу на вірність українському народу і нині служить за контрактом у тому ж само-му підрозділі, де розпочинав його батько.

**Підполковник Дмитро ОБРАЗЦОВ,
фото капітана Анатолія ГРИШКА**

ЗЦІЛЕННЯ ДУШІ НЕ МЕНШ ВАЖЛИВЕ, НІЖ ТІЛА

Сила молитви та слова Божого не раз допомагала віруючим людям долати найважчі життєві випробування.

Для військових правоохоронців справжнім испытанием на стійкість стали зимові події на вулицях Києва. Аби укріпити і підтримати дух бійців та попросити для них у небесних сил тілесного зцілення, у Центральному госпіталі МВС України побували представники духовенства.

Так, бійців відвідав голова Синодального військового відділу Української православної церкви митрополит Білоцерківський і Богуславський Августин. У храмі великомученика Георгія Побідоносця, що діє при ЦГ МВС України, святий отець провів богослужіння за постраждалих, після чого відвідав поранених.

– Починаючи з перших віків християнства Церква завжди молиться за воїнів, адже духовне зцілення не менш важливе, ніж тілесне, – сказав, бесідуючи з військовослужбовцями, митрополит. – Ще у IV столітті відомий богослов і церковний діяч святий Василій Великий писав у листі до одного зі своїх однодумців: «Будучи вірним благодаті Божій, звичайно пам'ятаєш, що молимося за братів наших, які знаходяться в подорожі. Звершуємо також молитви у святий Церкві за внесених у військові списки, за тих, що сповідують зі страхом Божим ім'я Господнє і за тих, що показують духовні плоди». Дуже прикро, що в день Хрещення Господнього відбулись криваві події. Церква закликає всіх мирян не порушувати Божих Заповідей та молитися за мир в країні, за її процвітання, любов і повагу до ближнього, просити у Господа мудрості у вирішенні державних та особистих проблем і непорозумінь.

Наступного дня своїх одно-вірців провідав заступник голови Духовного управління мусульман України шейх Рустам Гафурі. Помолившись за здоров'я воїнів і поспілкувавшись з ними на теми, що їх хвилюють, він вручив вій-

ськовослужбовцям подарунки, релігійну літературу та запросив після одужання відвідати київську мечеть Ар-Рахма.

– В ісламі військова служба – один з основних обов'язків кожного правдивого. Саме таким чином він захищає свою Батьківщину, що згідно священної книги Корану є частиною особистої віри. Зокрема, про це неодноразово говорив і пророк Мухаммед, – зазначив шейх Рустам Гафурі. – Наразі мусульманська громада приділяє особливу увагу боротьбі з тероризмом і екстремізмом. І ми маємо підтримувати традиції своїх предків, захищаючи свою державу Україну.

**Майор Євген РОЖЕНЮК,
фото майора Романа ГЕРАСИМЕНКА**

ВІЙСЬКА НА НИХ

З 13 січня по 8 лютого у курсантів Академії внутрішніх військ МВС України та факультету підготовки фахівців для внутрішніх військ Навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки та внутрішніх військ НАВС тривало військове стажування.

му батальйоні ВВ вони ознайомилися з особовим складом з умовами вступу і навчання в їхньому вузі та демонстрували військовослужбовцям презентаційний фільм про Академію ВВ. Подібні заходи майбутні командири здійснили і у двох місцевих середніх школах.

По завершенню стажування рівень підготовки курсантів був належно оцінений командуванням частин та підрозділів. Немало з них отримали відмінні оцінки, а деяким навіть оголосили подяку.

– Кожен день проходив дуже насичено і ввечері я міг собі казати, що сьогодні знаю більше, ніж напередодні, – розповідає курсант п'ятого року навчання Артем Мельников, який стажувався в сімферопольському з'єднанні ВВ. – Цей безумовно важливий досвід допоміг зрозуміти, над чим треба попрацювати в останні півроку навчання. А найголовніший здобуток це те, що я став більш впевненим у своїх діях.

У сорока семи військових частинах ВВ по всій країні стажувалися 262 п'яти- та четвертокурсників Академії ВВ. Майбутні офіцери удосконалювали свої професійні навички на посадах командирів взводів, зокрема, автомобільних та спеціального призначення, заступників командирів рот з виховної роботи, офіцерів-психологів, начальників автомобільної, речової, продовольчої служб, служби ракетно-артилерійського озброєння, заступників командирів батальйонів з озброєння та техніки. Великий багаж практичних знань здобули і курсанти-психологи, які проводили соціометричні дослідження у військових колективах, професійно-психологічне вивчення кандидатів на військову службу за контрактом.

Після новорічних свят попрацювати у військах випала нагода і 163 другокурсникам Академії ВВ, які з 13 до 25 січня стажувалися у підрозділах на посадах командирів відділень.

Найбільш напруженою і відповідальною командирська практика виявилася для майбутніх офіцерів, які прибули до військових частин ВВ столичного гарнізону. Вони залучалися до охорони громадського порядку під час масових акцій протестів у центрі Києва. Нагадаємо, що у грудні минулого року курсанти АВВ та факультету внутрішніх військ упродовж двох тижнів вже брали участь у забезпеченні правопорядку в урядовому кварталі, допомагали командуванню частин в організації харчування та відпочинку особового складу

У деяких військових частинах курсанти не лише підвищували власний професійний рівень, а й проводили агітаційну роботу. Зокрема, у полтавсько-

– В Академії ми з нетерпінням чекали на стажування у військах і ретельно до нього готувалися, – розповідає курсант 4 курсу Владислав Тимченко, що стажувався на посаді заступника командира з виховної роботи однієї з рот Галицького з'єднання ВВ. – Одразу після закінчення зимової відпустки ми відправилися у війська. Вже з самого початку я став відчувати, що якою би відмінною була теоретична підготовка у вузі, без практики вона нічого не вартує. Доволі цікаво спостерігати та брати участь у підготовці та виконанні службово-бойових завдань, які ми вивчали впродовж чотирьох років, і про які так багато розповідали нам на заняттях в Академії. Виявилось що на практиці все не так просто, як здавалося. Кожен з курсантів переконався, що на службі не можна допускати помилку, а дії особового складу повинні бути доведені до автоматизму та виконуватись оперативно.

Цікавою на практиці виявилася і моя безпосередня майбутня робота. Зокрема, заходи, які стосуються вивчення особового складу – спілкування з солдатами, проведення інформувальних та різноманітних бесід. До

УЖЕ ЧЕКАЮТЬ

речі, самі підлеглі з не меншою зацікавленістю брали участь у цьому процесі, що в свою чергу сприяло плідній співпраці.

А ще приємно вразило те, як у з'єднанні ставляться до збереження українських традицій. Яскравим прикладом стало загальнобригадне святкування 19 січня Хрещення Господнього, під час якого відбулося освячення води, а кожен бажаючий мав змогу зануритися в ополонку. А з розповідей солдатів-строковиків я дізнався, що місяцем раніше кожен з них зранку на святого Миколая отримав солодкий подарунок. Розповіли мені і про Святу Вечерю, яка була організована в солдатській їдальні на Різдво. Приготовану кухарями частини вечерю з 12 страв разом з підлеглими розділив командир з'єднання полковник Олег Сахон. Як майбутній офіцер-виховник я зробив висновок, що такі заходи дуже позитивно впливають на морально-психологічний клімат у військовому колективі та неабияк сприяють згуртуванню військового колективу.

– Важливий досвід я здобув під час проведення занять з підлеглими, – розповідає молодший сержант Андрій Драган, який стажувався на посаді командира взводу Римникського орденів Кутузова, Богдана Хмельницького та Червоної Зірки полку внутрішніх військ. – З теоретичною підготовкою до проведення занять та написанням планів-конспектів жодних проблем у мене не виникало. А ось безпосередньо навчати солдатів спочатку було складнувати, адже як командир взводу, я мав максимально дохідливо пояснити тему занять своїм підлеглим. Але ж люди різні і дехто сприймає викладений матеріал одразу, а комусь потрібно більше часу для його засвоєння. Тож доводилося знаходити підхід до кожного воїна, а коли їх більше десяти, це ускладнює процес. З іншого боку складно, але й цікаво. Особисто мені найбільше сподобалося проводити заняття з вогневої, професійної та фізичної підготовки, які я вважаю основними предметами для кожного військового. Саме на них я б порадив зосереджуватися курсантам молодших кур-

сів, які навчаються на командному факультеті.

На жаль, через блокування військової частини мітингувальниками не вдалося отримати досвід з охорони громадського порядку на вулицях міста. А ось заступати черговим військовим нарядів з охорони військового містечка і з солдатами патрулювати територію частини, доводилося. Неприємним спогадом залишиться поведінка деяких громадян, що блокували виїзди та периметр містечка. Люди наїлюдно нецензурно висловлювалися в наш бік та жбурляли скляні пляшки. Я родом з Хмельницької області, тобто майже місцевий, але коли нам кидали пакети з їжею, мотивуючи це тим, що ми голодні, було дуже соромно за цих людей. Ми ж не звірі в клітці, і слава Богу, їжі не потребували. Декількох з найбільш активних правопорушників навіть змушені були затримати за проникнення на територію режимного об'єкта та передати органам внутрішніх справ.

– Під час проведення занять з підлеглими курсанти грамотно використовували навчально-матеріальну базу і навіть намагалися запровадити щось нове у процесі підготовки, – каже заступник командира одного з батальйонів Слобожанського з'єднання майор Олександр Карпачов. – Досвідчені офіцери підрозділів, що мають за плечима не один рік служби у внутрішніх військах, із задоволенням передавали власні знання своїм майбутнім колегам і в усьому допомагали їм. Також варто відмітити не лише відповідальне і старанне ставлення курсантів до своїх обов'язків, а й їхню активну участь у життєдіяльності підрозділів.

Що ж, стажування пройдено. Для когось це останній рубіж перед захистом дипломної роботи і вручення лейтенантських погонів, а для когось – лише черговий поворот на шляху до здобуття вищої військової освіти. Головне, щоби отримані під час відрядження практичні навички пригодилися юнакам у їхній подальшій службі. А війська на них уже чекають...

Підполковник Дмитро ОБРАЗЦОВ,
майор Євген РОЖЕНЮК, капітан Мирослав КІЯШКО,
фото авторів та з архіву редакції

ПОГРАБУВАННЯ НА ХОДУ

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК. Військовий наряд місцевого полку ВВ у складі молодших сержантів Антона Козлюка та Максима Горбатка і солдата Олександра Тельнюка повертався зі служби.

Близько 22.30 в районі Привокзальної площі військовослужбовці побачили молодика, який щодуху втік від старшого за віком чоловіка. Правоохоронці про всяк випадок зупинили його і дочекались переслідувача. Останній відрекомендувався таксистом та розповів, що сталося. За його словами, він чекав у машині на клієнтів, коли побачив, як невідомий вирвав з рук у жінки сумку. Витягнувши на ходу гаманець, він викинув сумку і не зупиняючись побіг далі. Водій одразу ж кинувся за грабіжником, проте той виявився прудкішим. І якби не трапилися військові правоохоронці, то нападнику таки вдалося б уникнути покарання.

У міському відділі міліції, куди наряд доставив 24-річного негідника, з'ясувалося, що той уже відбував покарання в місцях позбавлення волі за скоєння схожих злочинів. Наразі за фактом пограбування розпочато кримінальне провадження. Професійні ж дії військовослужбовців не залишилися поза увагою командування. Командир роти молодший лейтенант Віктор Редькін оголосив підлеглим подяку, а командир частини підполковник Петро Шуляк заохотив їх грошовими преміями.

Капітан Ростислав СІКОРА

ПРАВА КУПИВ, ЇЗДИТИ НЕ КУПИВ...

КИЇВ. Близько 17.00 начальник поста – помічник начальника військового наряду столичного з'єднання внутрішніх військ з охорони дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав сержант за контрактом Дмитро Зелений ніс службу з охорони Посольства

Латвійської Республіки. На об'єкті все було спокійно, та й на прилеглих вулицях у самому серці Києва панували мир і тиша. Все змінилося протягом кількох секунд – вулицею Мазепи промчав автомобіль лексус і на шаленій швидкості врізався в тролейбус. Як виявилось пізніше, в ДТП лише дивом ніхто не постраждав. Між тим, про його потенційну небезпеку свідчив той факт, що від удару в іномарки спочатку відірвалося колесо, а потім вона врізалася в дерево. Військовослужбовець кинувся доповідати про пригоду черговому частини, але протягом цього короткого часу винуватець ДТП устиг покинути місце події і зникнути у невідомому напрямку.

Але то був лише початок історії! Минув певний час, уже встиг приїхати наряд Державтоінспекції, аж тут з'явився і гореводій і став удавати цікавого перехожого. Свідки пригоди упізнали правопорушника і помітили, що він був у стані сильного алкогольного сп'яніння. Почувши, як хтось

розповідає про нього правоохоронцям, громадянин чимдуж побіг у напрямку Посольства, де був перехоплений сержантом Зеленим. Спочатку чоловік навіть не зрозумів, що з ним сталося, настільки швидко діяв військовослужбовець. Але, прийшовши до тями, став пручатися, так що Дмитрові довелося одягати на нього наручники. Затриманого начальник поста передав співробітникам ДАІ, тож будемо сподіватися, що за скоєне він відповість за всією суворістю закону.

**Майор Валерія АГБАЛОВА,
майор Євген РОЖЕНЮК,
фото майора Романа ГЕРАСИМЕНКА**

ПСЕВДОМІТИНГУВАЛЬНИКИ КРАЛИ КАБЕЛЬ

ЧЕРКАСИ. На початку березня військовий наряд черкаської частини ВВ у складі старшого сержанта за контрактом Артема Шатунова і солдатів Максима Сласінова,

Дмитра Бардюжі та Геннадія Кіхтера ніс службу на патрульному маршруті, що пролягав вулицею Пастерівською.

На території місцевої загальноосвітньої середньої школи правоохоронці помітили двох громадян, що грілися біля залізної бочки. Враховуючи те, що військовослужбовці нещодавно повернулися зі столиці, де впродовж тривалого часу несли службу з охорони громадського порядку, цим саморобним обігрівальним пристроєм здивувати їх було важко. Проте підозру військовослужбовців викликав той факт, що з бочки валив густий їдкий чорний дим. Палили громадяни явно не дрова.

Підійшовши до «місця обігріву» правоохоронці одразу зрозуміли, чим займаються чоловіки – у бочці на шматках багатожильного кабелю догоряла пластмасова ізоляція. У Соснівському районному відділі внутрішніх справ, куди військовослужбовці доставили затриманих, молодики зізнались, що дрот вони вирізали зі шкільних кабельних комунікацій. Кольоровий метал збиралися здати в пункти прийому металолому. Той факт, що навчальний заклад залишився без електроенергії, зловмисників абсолютно не хвилював. Наразі за фактом вчиненого правопорушення розпочато кримінальне провадження. А пильних військовослужбовців командир частини подав до заохочення вищим керівництвом.

**Майор Євген РОЖЕНЮК,
фото майора Євгена ЧАЙКИ**

ДВОРІЧНУ ДИТИНУ ПРАВООХОРОНЦЯМ ДОПОМІГ ЗНАЙТИ... КОЛИШНІЙ ЗАСУДЖЕНИЙ

КРЕМЕНЧУК. Увечері 7 березня молода родина, що проживає в одному з будинків приватного сектора міста, насолоджувалась першим весняним теплом на власному подвір'ї. У гості завітали знайомі, та ще й не з пустими руками. Дорослі вирішили розпочати святкування Міжнародного жіночого дня, а дворічний Сашко бавився тут же, на ганку. За жартами і розмовами час летів непомітно, аж раптом хтось із компанії виявив, що дитини давно не видно...

Коли з'ясувалося, що ані в хаті, ані за воротами хлопчика немає, хміль миттю вивітрився з голів горе-батьків. Оббігли сусідів та обшукали прилеглу територію, утім, малога так і не знайшли. Тоді розгублена мати побігла до міськвідділу міліції. Черговий миттю оповістив всі патрулі, що несли службу на вулицях міста, прикмети дитини.

Військовий наряд у складі молодшого сержанта Дениса Черниха, солдатів

В'ячеслава Салабаєва та Дмитра Форощука активно долучився до пошуків Сашка. Попри невелику вірогідність перебування хлопчика у їхньому районі – все ж таки, правоохоронці несли службу у кількох кілометрах від місця його зникнення – вони добросовісно опитували перехожих і незабаром натрапили на його слід. Вигукуючи ім'я малюка, військовослужбовці оглядали кожне подвір'я, і нарешті удача їм посміхнулася. Розгублений та заплаканий Сашко стояв у компанії якогось чоловіка. Як виявилось, громадянин побачив самотню дитину і почав її розпитувати, що сталося. Малий же не міг пояснити, що вибів на вулицю, загубився і пішов навмання, прагнучи відшукати батьків. До міліції чоловік іти не хотів, адже мав кримінальне минуле й побоювався, що його запідозрять у чомусь негідному. Але й покинути хлопчика просто неба не міг! Поки він роздумував, як поступити із зна-

йдою, проблема рішилася сама собою. Громадянин став очікувати найгіршого, та яким же було здивування колишнього засудженого, коли люди в погонах не просто не стали йому дорікати, але й навпаки, подякували за високу громадянську свідомість!

Словом, все добре, що добре закінчується – Сашка вручили розчуленій матері, правоохоронців подано до заохочення, а людина, що звикла не довіряти правоохоронній системі, отримала чудову можливість змінити свою думку на краще. Ось тільки дещо бентежить той факт, що з усіх кременчужан, які, не замислюючись, пройшли повз дворічну дитину, яка сама блукала у сутінках, інтерес до неї виявив лише один чоловік – дарма, що із складною біографією, проте із золотим серцем.

Майор Валерія АГБАЛОВА

НАМАЛЮЙ МЕНІ БОМБУ!

ЛЬВІВ. Військовослужбовці підрозділу з охорони дипломатичних представництв і консульських установ дислокованого у Львові Римникського полку ВВ старший прапорщик Микола Перетятко та прапорщик Олександр Казберук виконували завдання з охорони Генерального Консульства Республіки Польща.

Близько 21.00, під час обходу периметра об'єкта, прапорщик Казберук помітив чоловіка, який копирсався біля приміщення видачі документів. Побачивши правоохоронця, той швидко пішов. Враховуючи відстань, на якій перебував військовослужбовець, він не встиг не те що затримати, але й навіть роздивитися громадянина.

Про інцидент Олександр повідомив старшого зміни, котрий поспішив оглянути місце перебування підозрілої особи. Пильність виявилась не зайвою – біля входу до будівлі старший прапорщик Перетятко виявив картонний ящик. Зверху на коробці було наклеєне звернення до Генерального консула Республіки Польща від такого собі громадянина Т., який скаржився на те, що гроші за турпоїздку заплатив, а візу до Польщі йому так і не відкрили. Звернення було складене

дещо сумбурно, до того ж, як виявилось пізніше, воно було написане на зворотному боці альбомного листка із дитячим

малюнком, тож правоохоронці засумнівалися в психічній адекватності чоловіка. Та й чому він не подав скаргу встановленим порядком, а наклеїв на коробку, в якій могло вміщуватися все що завгодно – від отруйних речовин до вибухівки?

Зрозумівши потенційну небезпеку знахідки, військовослужбовці доповіли про неї командуванню підрозділу та керівництву Консульства, а далі діяли відповідно до вимог керівних документів – до приїзду на об'єкт чергової групи та співробітників міліції обмежили доступ сторонніх осіб до місця події та забезпечили безперешкодну евакуацію співробітників закладу.

Старший лейтенант Віталій Кузьмінський, який очолював чергову групу, прийняв рішення про перекриття руху по вулиці Івана Франка і оголошення небезпечної ділянки в радіусі 100 м. Незабаром на місце події прибули співробітники органів внутрішніх справ та інших взаємодіючих служб.

Спочатку ящик оглянув кінолог, але його чотирилапий підлеглий нічого підозрілого не виявив. Тоді до справи приступив спеціаліст-вибухотехнік, який після всіх необхідних маніпуляцій відкрив підозрілий ящик. На щастя, вибухівки там не містилося, хоча обривків паперу, целофанових кульків

та іншого мотлоху було чимало. Десятки людей у погонах, яких чийсь недотепний жарт змусив піднятися по тривозі, зіткнулися із полегшенням.

Працівники вибухотехнічної служби свідчать, що 99 відсотків повідомлень про замінування виявляються хибними. Але це, звісно, не означає, що до таких випадків можна ставитися легковажно! Як зауважили і правоохоронці, і співробітники консульства, військовослужбовці ВВ бездоганно виконали свій обов'язок. Тепер справа честі слідства відшукати того, хто затіяв це позапланове випробування професійних якостей чергових служб міста Лева.

**Старший лейтенант
Ілля ДРОГОБИЦЬКИЙ,
фото автора**

ПОВЕРНЕННЯ ІЗ ЗАБУТТЯ

У більшості з'єднань та частин внутрішніх військ функціонують молельні кімнати, каплички та храми. Всі вони, звичайно, з'явилися вже за часів незалежності України. Та як відомо, все нове це добре забуте старе, адже військові храми у наших пращурів з'явилися не сьогодні і навіть не вчора...

Культові споруди так чи інакше виникали при військових підрозділах і в дохристиянську еру, і після хрещення Русі. Релігія в ті часи мала надзвичайно важливе значення і у суспільстві, і у війську, тож не дивно, що при підрозділі міг служити священик, а роль бо-

твори, зображення воєнних походів та битв, воєнні трофеї, зразки обмундирування та спорядження, прапори – як свої, так і неприятеля, що були захоплені у битвах.

Але згодом про існування військових храмів довелося забути. Більш ніж на сімде-

здогадувався. Аж кілька років тому в одному із приміщень клубу бригади почали робити ремонт. Як тільки не використовували його військові – колись це було сховище, згодом його збиралися переобладнати під спортзал. А коли збили стару побілку на стіні, то побачили... фрагмент якогось малюнка. В подальшому він виявився фрескою більш ніж столітньої давнини із зображенням Бога-Творця та двох святих!

Почали досліджувати історію цієї будівлі, і з'ясували, що до 1917 року тут знаходилася богадільня Харківського міщанського товариства. У відкритому в 1883 році притулку для незаможних городян жили близько ста чоловіків та жінок, переважно похилого віку. В 1889 році тут запрацював дитячий заклад для сиріт, в тому ж році було освячено і домовий храм. Фрагмент розпису цього храму, власне, й виявили військовослужбовці. На превеликий подив, збереглася фреска відмінно. З неї й почалося відродження храму, який запрацював влітку минулого року.

– На жаль чи на щастя, але храм знаходиться на території військового містечка, тож нашими прихожанами можуть бути лише військовослужбовці бригади та члени їх сімей, – розповідає настоятель храму ієрей Артемії Пендраковський. – Богослужіння проводимо щонеділі, і, звичайно, на великі православні свята. Парафіян приходить коли як, інколи пару десятків, а інколи навіть в коридорі стоять – все ж таки, вони люди військові і собі навіть по вихідних не нале-

йового прапора в сучасному розумінні цього слова виконували корогви із зображеннями Ісуса Христа та святих.

У кожного полку була ікона-заступниця. При розформуванні частини ікона і церковний скарб поверталися до приходського храму, антиминос (спеціальна хустина із вишитою в неї часточкою святих мощів, неодмінна складова частина церковного вівтаря, без якої не можна служити Святої літургії) передавався місцевому архієрею. В подальшому ікони і похідні іконостаси, які мали славетну бойову історію нерідко переходили до новостворених храмів регулярних полків.

У мирний час частини отримували територію для розквартирування, де будувалися казарми, будинки для командного складу, господарські приміщення та полкова церква. Постійними парафіянами військових храмів були офіцери і солдати та їх рідні. Люди, з'єднані однією військовою долею, разом святкували полкові і релігійні свята, молилися за спасіння живих, поминали загиблих. Нерідко у військових храмах встановлювалися меморіальні дошки з іменами героїв, які особливо відзначилися на полі брані. Бувало й так, що в підвальних приміщеннях храмів створювалися полкові склепи, підземні церкви-усипальниці.

Церкви і монастирі здавна були сховищами реліквій, що мали особливу духовну цінність. Не були виключенням і полкові храми. Можна сказати, що вони виконували роль перших військових музеїв, де зберігалися не лише ікони, церковні книги та рукописи, але й предмети воєнної історії – різноманітні документи, літературні та графічні

з'єднань військ правопорядку, Слобожанській бригаді внутрішніх військ МВС України, став працювати військовий храм, названий на честь святого Андрія Перво-

званного. Історія його створення, а точніше, відновлення, унікальна.

Те, що військове містечко бригади, дислоковане на вулиці Володарського в місті Харкові, місцевість історична, військовослужбовці знали – надто вже старими виглядають деякі будівлі, які за часів радянської влади перейшли у власність військових. А от що було на цьому місці раніше, мало хто

знав. Наразі у новому храмі військовослужбовці тільки сповідувалися і причащалися. Вінчань чи хрещень поки що не було, але думаю, це все ще попереду. Головне, що храм через стільки років забуття відродився. Думаю, це справжнє Господнє диво...

**Полковник Василь ПИЛИПЕНКО,
фото капітана Артема ШКРЕБЦЯ**

ного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки, та на вмінні надавати долікарську допомогу потерпілим.

3. У разі застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані:

1) попередити про намір їх використання, надати при цьому особам, щодо яких можуть бути застосовані заходи фізичного впливу, спеціальні засоби, вогнепальна зброя, озброєння та бойова техніка, достатньо часу для виконання своїх вимог (попередження може бути зроблено голосом, а у разі значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, і в кожному випадку бажано мовою, зрозумілою для осіб, проти яких ці засоби застосовуватимуться, а також українською мовою не менш як два рази з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення), крім випадків, коли зволікання із застосуванням заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки створює реальну загрозу життю та здоров'ю особового складу Національної гвардії України, міліції, персоналу дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, інших осіб, а також може спричинити тяжкі наслідки або якщо таке попередження є неможливим чи недоречним у ситуації, що склалася;

2) у кожному випадку застосування спеціальних засобів у найкоротші строки забезпечити надання потерпілим необхідної допомоги, повідомивши лікарів і медичні заклади, який засіб застосовано;

3) доповнити своєму безпосередньому командирі (начальнику) про самостійне застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки для повідомлення прокурору.

4. Про поранення або смерть, що сталися внаслідок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки, військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані негайно письмово доповісти безпосередньому командирі (начальнику) для повідомлення прокурору.

5. Застосування військовослужбовцями Національної гвардії України заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової і спеціальної техніки з перевищенням повноважень, наданих законом, тягне відповідальність, встановлену законом.

Стаття 16. Застосування заходів фізичного впливу

1. Військовослужбовці Національної гвардії України після виконання вимог, передбачених частиною третьою статті 15 цього Закону, мають право застосувати заходи фізичного впливу, зокрема прийомомі рукопашного бою, для припинення злочинів та інших правопорушень, затримання осіб, які їх вчинили, подолання протидії законним вимогам військовослужбовців Національної гвардії України, якщо інші способи припинення кримінальних правопорушень та інших правопорушень не забезпечують виконання покладених на них службових обов'язків.

2. Забороняється застосування заходів фізичного впливу до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними групового нападу, що реально загрожувє життю і здоров'ю особового складу Національної гвардії України, або збройного нападу чи збройного опору.

Стаття 17. Застосування спеціальних засобів

1. Військовослужбовці Національної гвардії України після виконання вимог, передбачених частиною третьою статті 15 цього Закону, мають право застосувати спеціальні засоби за виключної необхідності у випадках, якщо інші форми попереднього впливу на правопорушників не дали бажаних результатів, для:

1) відбиття нападу на особовий склад Національної гвардії України, міліції, осіб органів управління об'єктами, що охороняються Національною гвардією України, персонал дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, інших осіб;

7. Стосовно осіб, які претендують на зарахування для проходження служби на відповідних посадах у Національній гвардії України, за їх письмовою згодою проводиться спеціальна перевірка в порядку, встановленому Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції».

8. Не може бути прийнята на службу до Національної гвардії України особа, яка має не погашену або не зняту судимість за вчинення злочину (крім реабілітованої особи) або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення.

Стаття 10. Підготовка кадрів для Національної гвардії України

1. Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації осіб офіцерського складу для Національної гвардії України проводиться згідно із законодавством України у вищих навчальних закладах Національної гвардії України, інших вищих навчальних закладах, а також за кордоном.

2. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації особового складу Національної гвардії України, який виконує завдання з охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, проводиться на договірних засадах у навчальних закладах (центрах) державної системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації фахівців фізично-захисту, обліку та контролю ядерних матеріалів.

3. Підготовка рядового, сержантського і старшинського складу проводиться у відповідних навчальних військових частинах (центрах) Національної гвардії України, а також на договірних засадах у навчальних частинах Збройних Сил України чи правоохоронних органів спеціального призначення та навчальних закладах системи Міністерства внутрішніх справ України.

4. Порядок проходження підготовки і зборів резервістами Національної гвардії України встановлюється Положенням про проходження громадянами України служби у військовому резерві Національної гвардії України.

Стаття 11. Обмеження, встановлені для військовослужбовців Національної гвардії України

1. Військовослужбовці Національної гвардії України на період військової служби зупиняють членство в політичних партіях та професійних спілках.

2. Військовослужбовці Національної гвардії України можуть бути членами громадських об'єднань, крім об'єднань, статутні положення яких суперечать засадам діяльності Національної гвардії України, а також брати участь у їх роботі у вільний від обов'язків військової служби час.

3. Організація військовослужбовцями Національної гвардії України страйків і участь у їх проведеному не допускаються.

Розділ IV

ОБОВ'ЯЗКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ. ПРАВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 12. Обов'язки Національної гвардії України

1. Національна гвардія України відповідно до покладених на неї законом завдань та функцій зобов'язана:

- 1) забезпечувати захист та охорону життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань;
- 2) брати участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку, у тому числі під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових заходів, під час офіційних візитів та інших заходів за участю посадових осіб України та іноземних держав, щодо яких здійснюється державна охорона на території України;
- 3) вживати заходів, спрямованих на запобігання, виявлення кримінальних (адміністративних) правопорушень.

- 4) забезпечувати охорону об'єктів, що охороняються Національною гвардією України;
- 5) забезпечувати пропускний режим на об'єктах, що охороняються Національною гвардією України;
- 6) забезпечувати охорону спеціальних вантажів, у тому числі ядерних матеріалів, під час їх перевезення територією України;
- 7) забезпечувати охорону органів державної влади, а також здійснення заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;
- 8) вживати заходів щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій;
- 9) брати участь в антитерористичних операціях;
- 10) вживати заходів щодо затримання осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів;
- 11) надавати допомогу в ліквідації наслідків природних, техногенних, екологічних катастроф;
- 12) брати участь у заходах, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також у заходах щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;
- 13) брати участь у міжнародному співробітництві, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у порядку і на умовах, визначених законами України;
- 14) брати участь у відновленні конституційного правопорядку, порушеного при спробах захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, а також у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, порушеної в результаті здійснення протиправних дій, у тому числі на підтримці міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів;
- 15) підтримувати або відновлювати правопорядок у районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення;
- 16) розбююковувати або припиняти протиправні дії у разі захоплення важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 17) протидіяти масовим заворушенням, що супроводжуються насильством над громадянами;
- 18) формувати в особливий період військові частини і підрозділи та обороняти важливі державні об'єкти, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, спеціальні вантажі, у тому числі ядерні матеріали, під час їх перевезення територією України;
- 19) вести воєнні (бойові) дії у разі збройного конфлікту чи загрози нападу на Україну;
- 20) виконувати завдання територіальної оборони;
- 21) виконувати заходи правового режиму воєнного стану.

Стаття 13. Права військовослужбовців Національної гвардії України

1. Військовослужбовці Національної гвардії України з метою виконання покладених на Національну гвардію України завдань мають право:
 - 1) у разі залучення до виконання завдань з охорони громадського порядку на військовослужбовців Національної гвардії України поширюються права та обов'язки, передбачені Законом України «Про міліцію»;
 - 2) затримувати та передавати працівникам міліції, адміністрації об'єктів, що охороняються Національною гвардією України, осіб, які порушили встановлений переліковий режим або вчинили напад на об'єкт, що охороняється Національною гвардією України;

8

- 3) затримувати осіб, озброєних вогнепальною зброєю під час здійснення антитерористичних операцій;
- 4) затримувати осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, та осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів;
- 5) розбююковувати або припиняти протиправні дії у разі захоплення важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 6) проводити огляд транспортних засобів і вантажів на контрольно-пропускних пунктах об'єктів, що охороняються Національною гвардією України;
- 7) зберігати, носити і застосовувати спеціальні засоби та зброю;
- 8) під час виконання службових завдань користуватися безплатно всіма видами громадського транспорту місцевого, приміського і місцевого сполучення (крім таксі);
- 9) безперешкодно використовувати в невідкладних випадках засоби електронного зв'язку пенсальних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, а засоби зв'язку, що належать фізичним особам, - за їх згодою;
- 10) використовувати з наступним відшкодуванням витрат та збитків у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, транспортні і плавучі засоби фізичних або юридичних осіб незалежно від форми власності (крім транспортних засобів дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, транспортних засобів спеціального призначення) для припинення злочину, проїзду до місця події, стихійного лиха, супроводження до лікувальних закладів осіб, які потребують термінової медичної допомоги, для переслідування правопорушників та їх супроводження або конвоювання до органів внутрішніх справ.
- 11) взаємодіяти в межах компетенції з іншими правоохоронними органами.

Стаття 14. Відповідальність військовослужбовців Національної гвардії України

1. За вчинення протиправних дій та бездіяльність військовослужбовців Національної гвардії України несуть дисциплінарну, матеріальну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом.
2. Шкода, заподіяна фізичній або юридичній особі незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу управління Національної гвардії України, військовослужбовцями Національної гвардії України при здійсненні ними своїх повноважень, відшкодовується на підставах і в порядку, встановлених законом.

Розділ V

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ, СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ, ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, ОЗБРОЄННЯ ТА БОЙОВОЇ ТЕХНІКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 15. Умови застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки військовослужбовцями Національної гвардії України

1. Військовослужбовці Національної гвардії України мають право застосовувати заходи фізичного впливу, а за виключної необхідності і спеціальні засоби, вогнепальну зброю, озброєння та бойову техніку в порядку та у випадках, передбачених цим Законом, а під час несення внутрішньої та вартової служб - відповідно Статутом внутрішньої служби та Статутом гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України.
2. Військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані проходити спеціальну підготовку, а також періодичну перевірку на здатність до дій, пов'язаних із застосуванням заходів фізич-

9

Постанову Верховної Ради України «Про введення в дію Закону України «Про війська внутрішньої та конвойної охорони» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 398).

3. Установити, що:

1) Головний орган військового управління Національної гвардії України, органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, військові частини з охорони та оборони важливих державних об'єктів, військові частини і підрозділи з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, військові частини з охорони громадського порядку, підрозділи (загони) спеціального призначення, військові частини оперативного призначення, авіаційні військові частини, вищі навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, установи та заклади Національної гвардії України є правонаступниками відповідних органів військового управління, військових частин і підрозділів вищих навчальних закладів, навчальних військових частин, органів і підрозділів забезпечення, установ внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України без переформулення актів на право постійного користування земельними ділянками та свідочств про право власності на нерухоме майно;

2) Національна гвардія України продовжує виконувати завдання з конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, у тому числі під час їх екстрадиції, а також забезпечувати охорону осіб, які тримаються під вартою, під час судових засідань у судах, перелік яких визначається Міністром внутрішніх справ України, до введення в дію законів, що регулюють діяльність державних органів у частині забезпечення виконання зазначених завдань;

3) для цього Закону в частині соціального і правового захисту військовослужбовців Національної гвардії України поширюється на осіб, звільнених з військової служби в запас або у відставку із складу внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, а також на членів сімей військовослужбовців внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, які загинули (померли), пропали безвісти, стали інвалідами під час проходження військової служби до набрання чинності цим Законом.

4. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня опублікування цього Закону:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

прийняти нормативно-правові акти, що випливають із цього Закону;

забезпечити перегляд і приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

вжити необхідних заходів, пов'язаних з реформуванням внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України;

під час підготовки проекту Закону про Державний бюджет України передбачати видатки на фінансування Національної гвардії України.

Виконуючий обов'язки Президента України,

Голова Верховної Ради України О. ТУРЧИНОВ

м. Київ

13 березня 2014 року

№ 876-VII

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Національну гвардію України

Цей Закон визначає правові засади організації та порядку діяльності Національної гвардії України, її загальну структуру, функції та повноваження.

Розділ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Призначення та завдання Національної гвардії України

1. Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

2. Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі збройними силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

Стаття 2. Основні функції Національної гвардії України

- 1) захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом;
- 2) охорона громадського порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян;
- 3) участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян;
- 4) забезпечення охорони органів державної влади, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;
- 5) охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;
- 6) охорона спеціальних вантажів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;
- 7) охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні;
- 8) охорона центральних баз матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України;
- 9) участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;
- 10) участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;
- 11) участь у припиненні масових заворушень, що супроводжуються насильством над громадянами.

1. Матеріально-технічне забезпечення територіальних управлінь оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, з'єднань, військових частин і підрозділів, вищих навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, установ та закладів Національної гвардії України здійснюється Головним управлінням Національної гвардії України та іншими органами виконавчої влади через органи і підрозділи забезпечення Національної гвардії України в межах коштів, передбачених на зазначені цілі.

2. Фінансове і матеріальне забезпечення заходів, пов'язаних з проходженням служби у військовому резерві Національної гвардії України, здійснюється за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання Національної гвардії України.

3. Будівництво або надання приміщень для розміщення та функціонування військових частин і підрозділів з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, а також утримання приміщень здійснюються за встановленими законодавством нормами за рахунок центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, яким належать об'єкти, що охороняються Національною гвардією України.

4. Будівництво або надання приміщень для розміщення та функціонування головного органу військового управління Національної гвардії України, органів військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, військових частин і підрозділів з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, з'єднань, військових частин і підрозділів з охорони громадського порядку, підрозділів (застов) спеціального призначення, військових частин оперативного призначення, авіаційних військових частин, військових частин і підрозділів зв'язку, органів і підрозділів забезпечення, вищих навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, установ та закладів Національної гвардії України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

5. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування сприяють Національній гвардії України у розв'язанні житлових та інших соціально-побутових проблем, забезпеченні транспортними засобами і зв'язком.

6. Житлі приміщення, побудовані за рахунок коштів Державного бюджету України, належать до державного житлового фонду.

Стаття 24. Контроль за діяльністю Національної гвардії України та нагляд за додержанням законності в її діяльності

1. Контроль за діяльністю Національної гвардії України, а також демократичний пивільний контроль за Національною гвардією України здійснюються відповідно до законодавства.

2. Нагляд за додержанням законності в діяльності Національної гвардії України здійснюють Генеральний прокурор України та підлеглі йому прокурори.

Розділ VIII ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Визнання такими, що втратили чинність:

Закон України «Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 397; 1995 р., № 42, ст. 304; 1999 р., № 4, ст. 35; 2000 р., № 10, ст. 79; 2001 р., № 9, ст. 38; 2005 р., № 11, ст. 198; 2006 р., № 51, ст. 519; 2007 р., № 33, ст. 442; 2009 р., № 36-37, ст. 51; із змінами, внесеними Законом України від 16 травня 2013 року № 245-VIII);

6) відновлення правопорядку стосовно учасників масових заворушень, які застосовують зброю проти громадян або особового складу Національної гвардії України та правоохоронних органів, якщо такі дії обґрунтовано становлять загрозу їхньому життю;

7) припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій у разі їх збройного опору;

8) зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю громадян або особового складу Національної гвардії України;

9) припинення збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні України;

2. Військовослужбовці Національної гвардії України мають право використовувати зброю для подання сигналу тривоги або виклику допомоги, для знешкодження гваріан, яка загрожує життю і здоров'ю фізичних осіб або особового складу Національної гвардії України.

3. Забороняється застосовувати вогнепальну зброю:

1) до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх;

2) у приміщеннях і на земельних ділянках, які належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згода) застосувати вказані засоби проти правопорушників;

3) у приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.

4. Забороняється застосовувати і використовувати вогнепальну зброю при значному скученні людей.

Стаття 19. Застосування озброєння та бойової техніки

1. Озброєння та бойова техніка військовослужбовцями Національної гвардії України застосовується для:

1) звільнення заручників, об'єктів, будівель і споруд, спеціальних вантажів, військової та іншої техніки, захоплених злочинцями з використанням транспортних засобів, броньованої техніки;

2) проведення спеціальних операцій, пов'язаних із знешкодженням озброєних злочинців, ліквідацією незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій;

3) зупинки броньованої та бойової техніки під час запровадження і здійснення заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, якщо водій відмовляється виконати законні вимоги зупинитися;

4) відбиття групового збройного нападу з використанням броньованих транспортних засобів та броньованої техніки на об'єкти, спеціальні вантажі, що охороняються Національного гвардією України;

5) охорони та оборони важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні під час виконання завдань територіальної оборони;

6) забезпечення охорони приміщень, будівель, житла та іншого майна дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні у разі їх евакуації, здійснення охорони місць компактного перебування персоналу цих представництв та установ, а також супроводження колон з вантажем і персоналом представництв (установ), що евакуюються;

7) припинення збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні України;

8) виконання завдань територіальної оборони.

2. Забороняється застосовувати озброєння та бойову техніку:

них військових частин (центрів), баз, установ та закладів Національної гвардії України в межах загальної чисельності та виділених коштів Державного бюджету України здійснюється Міністром внутрішніх справ України, а вищих навчальних закладів Національної гвардії України III-IV рівня акредитації – в установленому порядку Кабінетом Міністрів України.

9. Головний орган військового управління Національної гвардії України, оперативного-територіальної об'єднання Національної гвардії України та їх органи військового управління, з'єднання, військові частини і підрозділи Національної гвардії України дислокуються на території держави відповідно до зон відповідальності (оперативного реагування), дислокації об'єктів, що охороняються, та місць виконання службово-бойових завдань.

10. Передислокація, зміна місця розташування та визначення зон відповідальності (оперативного реагування) оперативного-територіальних об'єднань Національної гвардії України та їх органів військового управління, з'єднань, військових частин і підрозділів, навчальних військових частин (центрів), баз, установ та закладів Національної гвардії України здійснюються за рішенням Міністра внутрішніх справ України.

11. Головний орган військового управління Національної гвардії України, органи військового управління оперативного-територіальних об'єднань Національної гвардії України, з'єднання, військові частини, вищі навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, установи та заклади Національної гвардії України є юридичними особами, мають печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, та відповідних банківських установ.

Стаття 6. Міністр внутрішніх справ України

1. Військово-політичне та адміністративне керівництво Національною гвардією України здійснює Міністр внутрішніх справ України.

Військово-політичне керівництво Національною гвардією України – це діяльність, спрямована на забезпечення реалізації державної політики у сфері діяльності Національної гвардії України, політичних та стратегічних цілей, принципів і напрямів її розвитку.

Адміністративне керівництво Національною гвардією України – це діяльність, спрямована на всебічне забезпечення життєдіяльності Національної гвардії України, її функціонування та розвитку з метою виконання основних завдань державної політики у сфері її діяльності.

2. Повноваження Міністра внутрішніх справ України щодо керівництва Національною гвардією України, його права та обов'язки визначаються цим Законом та іншими законами України.

Стаття 7. Командувач Національної гвардії України

1. Безпосереднє військове керівництво Національною гвардією України здійснює командувач Національної гвардії України, який одночасно є начальником головного органу військового управління Національної гвардії України.

Безпосереднє військове керівництво Національною гвардією України – це діяльність, спрямована на здійснення заходів щодо розвитку Національної гвардії України, її технічного оснащення, підготовки та всебічного забезпечення, визначення основ її застосування, а також управління нею.

2. Командувач Національної гвардії України призначається на посаду та звільняється з посади Верховною Радою України за поданням Президента України.

3. Командувач Національної гвардії України має першого заступника та чотирьох заступників, які належать до вищого командування Національної гвардії України.

Перший заступник та заступники командувача Національної гвардії України призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України.

4. Повноваження командувача Національної гвардії України щодо керівництва Національною гвардією України та головним органом військового управління Національної гвардії України, його права та обов'язки визначаються Положенням про головний орган військового управління Національної гвардії України, що затверджується Президентом України.

Стаття 8. Оперативно-територіальне об'єднання Національної гвардії України

1. Оперативно-територіальне об'єднання є основною військово-дამіністративною одиницею Національної гвардії України та призначене для виконання завдань і функцій, покладених на Національну гвардію України в межах відповідальних зон відповідальності (оперативного реагування).
2. Структура і склад оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України затверджується Міністром внутрішніх справ України.
3. Керівництво оперативно-територіальним об'єднанням Національної гвардії України та його органом військового управління здійснюється начальником цього органу військового управління.
4. Повноваження начальника органу військового управління оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України щодо керівництва цим об'єднанням та органом військового управління, його права та обов'язки визначаються Положенням про оперативно-територіальне об'єднання, що затверджується Міністром внутрішніх справ України.

Розділ III

ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ І ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 9. Особовий склад Національної гвардії України

1. Особовий склад Національної гвардії України складається з військовослужбовців та працівників. Національна гвардія України комплектується військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом та за призовом. Головний орган військового управління Національної гвардії України та органи військового управління державними службовцями.
2. Військовозобов'язаних (крім військовозобов'язаних, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації) у добровільному порядку можуть бути зараховані до військового резерву Національної гвардії України, що складається з громадян, які проходять службу у військовому резерві, та промадян, відібраних кандидатами для зарахування на службу у військовому резерві.
3. Комплектування Національної гвардії України військовослужбовцями та проходження ними військової служби здійснюються відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» та Положення про проходження військової служби громадянами України в Національній гвардії України, що затверджується Президентом України.
4. Порядок добору та прийняття на службу у військовому резерві, строки, умови та порядок її проходження, а також підстави і порядок звільнення із служби визначаються Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу» та Положенням про проходження громадянами України служби у військовому резерві Національної гвардії України, що затверджується Президентом України.
5. Громадяни України, які проходять військову службу та службу у військовому резерві Національної гвардії України, складають військову присягу на вірність Україні згідно з Конституцією України, при виконанні обов'язків служби несуть військову форму одягу, їм довічно встановлюється законом військове звання. Порядок позабажання військового звання визначається законом.
6. Трудові відносини працівників Національної гвардії України регулюються законодавством про працю, державну службу та укладеннями трудовими договорами (контрактами).

2) припинення опору законним діям військовослужбовців Національної гвардії України та інших осіб, які виконують службові обов'язки з охорони громадського порядку і боротьби із злочинністю, забезпечення громадської безпеки;

3) затримання осіб на місці вчинення кримінального правопорушення, у тому числі тих, які намагаються втекти або чинити опір;

4) конвоювання (доставляння) затриманих осіб до органів внутрішніх справ, якщо вони своєю повелінкою провокують втечу, загодяння шкоди оточуючим або собі чи чинять опір військовослужбовцям Національної гвардії України;

5) відбиття нападу на місцева, ешелони (транспортні) і транспортні колони Національної гвардії України та на об'єкти, що нею охороняються, спеціальні вантажі;

6) звільнення заручників, захоплення будівель, споруд, приміщень, транспортних засобів та ділянок місцевості;

7) припинення масових заворушень і групових порушень громадського порядку;

8) зупинки транспортних засобів, водії яких не виконали законних вимог зупинитися, а також затримання осіб, які скоїли кримінальне правопорушення і намагаються втекти на транспортному засобі.

2. Перелік та правила застосування спеціальних засобів встановлюються Кабінетом Міністрів України.

3. Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням обставинки, що склалася, характеру правопорушення та особи правопорушника.

Рішення про застосування спеціальних засобів приймає службовця особа, відповідальна за забезпечення громадського порядку, або керівник конкретної операції.

4. Забороняється застосовувати спеціальні засоби:

1) до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними групового нападу, що реально загрожує життю і здоров'ю особового складу Національної гвардії України;

2) у приміщеннях і на земельних ділянках, які належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згоду) застосувати зазначені засоби проти правопорушників;

3) у приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймих тих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.

Стаття 18. Застосування вогнепальної зброї

1. Військовослужбовці Національної гвардії України за виключної необхідності мають право особисто або у складі підрозділу застосовувати вогнепальну зброю для:

1) захисту громадян від збройного нападу, що загрожує їх життю і здоров'ю, а також звільнення заручників;

2) відбиття збройного нападу на особовий склад Національної гвардії України або членів їхніх сімей, якщо їхньому життю або здоров'ю загрожує небезпека;

3) відбиття збройного нападу на об'єкти, що охороняються Національною гвардією України, якілі приміщення, приміщення державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також звільнення їх у разі захоплення;

4) затримання озброєної особи, яка чинить збройний опір законним вимогам або особі, яку затримали при вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

5) затримання особи, яка чинить збройний опір, особи, яка погрожує застосуванням зброї;

організаціями, об'єкти яких охороняються Національною гвардією України, жилими приміщеннями відповідно до встановлених норм у порядку, визначеному законами та іншими нормативно-правовими актами.

Розмір і порядок виплати військовослужбовцям Національної гвардії України грошової компенсації за піднайом (найом) ними жилих приміщень, а також грошової компенсації за належне їм для отримання жиле приміщення, визначаються Кабінетом Міністрів України.

6. Грошове забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України здійснюється в порядку та розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Порядок і розміри грошового забезпечення та заочнення резервістів Національної гвардії України визначаються Кабінетом Міністрів України.

7. Порядок продовольчого та речового забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України, а також грошової компенсації вартості за неотримані продукти харчування та речове майно визначаються Кабінетом Міністрів України.

8. Пенсійне забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України здійснюється відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

9. У разі звільнення з військової служби військовослужбовці Національної гвардії України, які набули статусу ветеранів відповідно до Закону України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист», користуються правовими і соціальними гарантіями відповідно до зазначеного закону.

10. Військовослужбовцям Національної гвардії України, державним службовцям, працівникам, особам, звільненим з військової служби за віком, станом здоров'я, та ветеранам військової служби Національної гвардії України гарантується безоплатне медичне забезпечення в лікувально-профілактичних закладах Національної гвардії України та Міністерства внутрішніх справ України. Правом на безоплатне медичне забезпечення в лікувально-профілактичних закладах Національної гвардії України та Міністерства внутрішніх справ України користуються члени сімей військовослужбовців Національної гвардії України (крім військовослужбовців строкової військової служби), осіб, звільнених з військової служби за віком, станом здоров'я, які мають вислугу 20 років і більше.

Організація військово-лікарської експертизи здійснюється шляхом проведення медичного огляду військовослужбовців, кандидатів на військову службу за контрактом, кандидатів на навчання, військовослужбовців, які звільняються з військової служби, на базі військово-лікарських комісій Міністерства внутрішніх справ України.

Санітарно-епідеміологічний нагляд за дотриманням вимог санітарного законодавства у Національній гвардії України здійснюється з використанням лабораторних закладів Міністерства внутрішніх справ України.

11. Соціальний захист працівників Національної гвардії України забезпечується на загальних підставах відповідно до законодавства про працю та про державну службу.

Розділ VII

ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 22. Фінансування діяльності Національної гвардії України

1. Фінансування діяльності Національної гвардії України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел, не заборонених законом.

Стаття 23. Матеріально-технічне забезпечення діяльності Національної гвардії України

12) участь у відновленні правопорядку у разі виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, розблокуванні або припиненні прогріпавних дій у разі захоплення важливих державних об'єктів або місцевостей, що загрожують безпеці громадян і порушують нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

13) участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення;

14) участь у відновленні конституційного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

15) участь у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що нею охоплюються;

16) участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану;

17) виконання завдань територіальної оборони;

18) оборона важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, баз військового та матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України.

2. До виконання функцій Національної гвардії України із забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян, участі в охороні громадського порядку, забезпечення охорони органів державної влади, у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав можуть залучатися резервісти Національної гвардії України під час проходження ними зборів.

3. У порядку та на підставах, визначених законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, військовослужбовці Національної гвардії України можуть залучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі миротворчого персоналу або миротворчого контингенту.

4. Національна гвардія України виконує покладені на неї завдання у взаємодії з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури, органами внутрішніх справ, Управлінням державної охорони України, Збройними Силами України, правоохоронними органами спеціального призначення, громадськими об'єднаннями та релігійними організаціями, а також спільно з адміністрацією та режимними органами об'єктів, що охороняються, та населенням.

Стаття 3. Принципи діяльності Національної гвардії України

1. Діяльність Національної гвардії України ґрунтується на принципах верховенства права, забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, позапартійності, безперервності, законності, відкритості для демократичного цивільного контролю, прозорості, відповідальності, централізованого керівництва та єдиначальності.

2. У діяльності Національної гвардії України забороняється застосування тортур, катувань та інших жорстких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

Стаття 4. Правові засади діяльності Національної гвардії України

1. Національна гвардія України у своїй діяльності керується Конституцією України, цим та іншими законами України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами.

Розділ II
ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 5. Загальна структура та чисельність Національної гвардії України

1. До складу Національної гвардії України входять:
 - 1) головний орган військового управління Національної гвардії України;
 - 2) оперативно-територіальні об'єднання Національної гвардії України;
 - 3) з'єднання, військові частини і підрозділи, вищі навчальні заклади, навчальні військові частини (центри) бази, установи та заклади, що не входять до складу оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України.
2. Організаційно Національна гвардія України складається з органів військового управління (головного органу військового управління Національної гвардії України та органів військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України), військових частин (підрозділів) з охорони важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, з'єднань, військових частин і підрозділів з охорони громадського порядку, підрозділів (загонів) спеціального призначення, військових частин оперативного призначення, авіаційних військових частин, військових частин і підрозділів за язку, органів і підрозділів забезпечення, вищих навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів, установ.
3. До складу військової частини Національної гвардії України можуть входити підрозділи (батальйони, дивізіони, ескадрильї, загони, роти, батареї тощо), спеціальні комендатури (комендатури), вузли за язку, центри, групи, взводи.
4. Для забезпечення загальної та спеціальної підготовки особового складу Національної гвардії України до службово-бойової діяльності, організації фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності, а також для забезпечення розвитку спорту вищих досягнень у Національній гвардії України відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» можуть створюватися заклади фізичної культури і спорту.
5. Порядком організації та виконання службово-бойових завдань оперативно-територіальними об'єднаннями, з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами визначається на підставі відповідних статутів бойової служби, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, а також виданих відповідно до них нормативно-правових актів.
6. Положення про головний орган військового управління Національної гвардії України затверджується Президентом України. Положення про органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, військові частини і підрозділи з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, з'єднань, військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку, підрозділи (загони) спеціального призначення, військові частини оперативного призначення, авіаційні військові частини, військові частини і підрозділи за язку, органи і підрозділи забезпечення Національної гвардії України затверджуються Міністром внутрішніх справ України.
7. Загальна чисельність Національної гвардії України не перевищує 60 тисяч військовослужбовців. У разі необхідності чисельність Національної гвардії України може бути збільшена відповідним законом.
8. Створення, реорганізація і ліквідація оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, їх органів військового управління, з'єднань, військових частин і підрозділів, навчаль-

- 1) до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх;
- 2) у приміщеннях і на земельних ділянках, що належать або зареєстровані за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або іншого відомого відомого представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згоду) застосувати вказані засоби проти правопорушників;
- 3) у приміщеннях або на виробничих пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.

Розділ VI
ПРАВОВИЙ СТАТУС, СОЦІАЛЬНИЙ І ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ І ЧЛЕНІВ ЇХНІХ СІМЕЙ

Стаття 20. Правовий статус військовослужбовців Національної гвардії України. Форменний одяг і знаки розрізнення

1. Військовослужбовець Національної гвардії України під час виконання покладених на нього службових обов'язків є представником влади і перебуває під захистом держави.
2. Законні вимоги та розпорядження посадових і службових осіб Національної гвардії України під час виконання ними службових обов'язків є обов'язковими до виконання фізичними та юридичними особами. У разі невиконання законних вимог особового складу Національної гвардії України, вининення інших дій, що перешкоджають виконанню ними службових обов'язків, винні особи несуть відповідальність згідно із законом.
3. Військовослужбовці Національної гвардії України забезпечуються форменим одягом і знаками розрізнення, зразки якого затверджуються Кабінетом Міністрів України. Військовослужбовцям Національної гвардії України видається службове посвідчення, зразок якого затверджується Міністром внутрішніх справ України.

Стаття 21. Соціальний і правовий захист особового складу Національної гвардії України і членів їхніх сімей

1. Держава забезпечує соціальний і правовий захист військовослужбовців, членів їхніх сімей, працівників, резервістів Національної гвардії України, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули (померли), пропали безвісти, стали інвалідами під час проходження військової служби (виконання обов'язків служби у військовому резерві) або постраждали в поєднанні з ходом бойових дій (війни), в умовах правового режиму надзвичайного стану, під час проходження військової служби за межами України в порядку військового співробітництва або під час участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.
2. Військовослужбовці Національної гвардії України користуються правовими і соціальними гарантіями відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», цього Закону, інших актів законодавства.
3. Військовослужбовці Національної гвардії України, які беруть участь в охороні громадського порядку, забезпеченні громадської безпеки, припиненні масових заворушень, користуються правовими і соціальним захистом працівників міліції відповідно до Закону України «Про міліцію».
4. На військовослужбовців Національної гвардії України, які беруть участь в охороні та обороні важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, у тому числі ядерних матеріалів, крім зазначеного в частині другій цієї статті, поширюються гарантії соціального захисту та компенсації, передбачені для працівників таких об'єктів відповідно до Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
5. Військовослужбовці Національної гвардії України забезпечуються місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами та

ДОПОМОГА ЗОВСІМ ПОРУЧ

Коли мучить зубний біль, до якого лікаря ви будете звертатись? Так, до стоматолога. А коли ви побували у критичній, небезпечній ситуації, пережили стрес і не можете від нього оговтатись? На жаль, більшість людей вважає за краще випити горілки чи побути на самоті, аніж звернутися до психолога. Адже попри те, що свої послуги населенню пропонують тисячі висококласних фахівців, більшість наших співвітчизників і досі соромиться звертатися до психологів, плутаючи їх із лікарями-психіатрами. Звісно, треба віднайти у собі певну мужність, аби визнати, що маєш внутрішні проблеми. Утім, людям, що носять погони, хоробрості не позичати, тож крок перший – перетнути поріг кабінету психолога, і крок другий – бути готовим до співпраці. Слід пам'ятати, що психолог може допомогти відновити душевну рівновагу, але він не чарівник, тож треба налаштувати себе так, аби допомогти спеціалісту у вирішенні ваших же проблем.

гатище підняття температури тіла, проте тільки грамотний фахівець зрозуміє, що віруси чи застуда тут ні до чого. Більш явними симптомами є плач при будь-якому згадуванні трагічних подій, чи небажання не тільки працювати, але й виходити на вулицю, бачити людей. Останнє вкрай небезпечно. Затягнувшись на декілька місяців, ці симптоми можуть переформуватись у безпідставні страхи, фобії та приступи паніки, тим самим організм буде штучно приводити себе у підвищену бойову готовність без нагальної на те потреби.

Отже, якщо ви спостерігаєте вказані симптоми у себе, товаришів по службі, знайомих, рідних – терміново зверніться до психолога. Прийміть до уваги й те, що такий стан сам по собі не зникне. При відсутності ж фахівця спробуйте дотримуватися наступних порад.

Особливої актуальності для кожного з нас питання психологічної допомоги і адаптації набули після подій листопада минулого – лютого поточного року. Незадовільні погодні умови, загадкові події щодо зникнення, травмування та загибелі людей, застосування засобів нападу, активної оборони, вогнепальної зброї та підпали транспортних засобів залишили глибокий слід на людській психіці. Після тривалого психоемоційного та фізіологічного навантаження і військовослужбовці внутрішніх військ, і учасники акцій протестів конче потребують відповідної психологічної допомоги або, як мінімум, отримання психологічної розрядки.

Як свідчить практика, процес соціальної адаптації явище суто індивідуальне. Комусь для того, щоб прийти до норми, знадобиться день-два, а комусь – місяці і навіть роки.

Звичайно, що у кожної людини ознаки необхідності допомоги психолога різні. Так як більшість хвороб виникають від збоїв нервової системи, у людини, наприклад, може спостері-

- *Не давайте проблемі гризти вас із середини, спробуйте розказати найближчій людині про те, що вас турбує.*
- *Не треба жаліти себе! Краще знайдіть людину, яка потребує вашої допомоги, або яка знаходиться у більш скрутному стані, і допоможіть їй.*
- *Присвятіть вільний час фізичним вправам, найкраще – спортивній ходьбі, бігу.*
- *Згадайте про давнє своє хобі або займіться тим, що вам ближче до душі.*
- *Плануйте свій робочий день, бажано погодинно.*
- *Після фізичних навантажень прослуховуйте приємну, розслаблюючу музику, переглядайте, за можливості в сімейному колі, фільми, мультфільми без сцен насилля.*
- *Уникайте зайвих нервових перенавантажень, негативних емоцій.*

Ці поради, є складними і простими водночас, але ваше життя у ваших руках, тож лише вам вирішувати, як його прожити.

І останнє, хоч як би важко було вам це зробити, але все-таки, спробуйте змінити своє відношення до учасни-

ків акцій протестів. Всі ми є українці і Батьківщина у нас одна. Аби її розбудувати, нам треба жити в мирі і спокої. Був час розкидати каміння, прийшов час їх збирати.

Підполковник Сергій ЧИЖЕВСЬКИЙ

КИЇВ

15 лютого на території військового містечка управління Північного територіального командування ВВ відбулося урочисте відкриття Пам'ятної дошки на честь військовослужбовців внутрішніх військ, які брали участь у бойових діях на території інших держав та у миротворчих місіях.

Обряд освячення Пам'ятної дошки провів заступник голови військового синодального відділу Української православної церкви архимандрит Лука (Винарчук), до речі, сам колишній учасник бойових дій. Згодом урочистості продовжилися в клубі столичного конвойного з'єднання, де ветеранам було вручено пам'ятну відзнаку Асоціації ветеранів МВС України

«25 років виведення військ із Афганістану».

Ветеранів привітали представники командування ВВ, голова комітету ветеранів військової служби, заступник голови організації ветеранів України Борис Балмасов,

голова Асоціації ветеранів внутрішніх військ Георгій Федорчук голова ради ветеранів ГУВВ МВС України Георгій Даценко, голо-

ва правління Громадської організації «Афгано-чорнобильське братство «Побратими» Михайло Гришанков, представники Державної служби з питань інвалідів та ветеранів України та інших громадських ветеранських організацій.

Після урочистої частини заходу відбувся святковий концерт, який глядачам подарували артисти Академічного ансамблю пісні й танцю МВС України та військові поети-композитори, зокрема, член спілки письменників України Микола Грабовський, заслужений журналіст Сергій Буковський і Леонід Лободюк.

**Старший лейтенант Ірина МАКАРЧЕНКО,
фото майора Олексія ЧЕРНОБАЯ**

КУЗНЕЦОВСЬК

До заходу з нагоди 25-ї річниці з Дня виведення Радянських військ з Республіки Афганістан, який проводили органи місцевої влади та міська організація української спілки ветеранів Афганістану, долучився особовий склад батальйону внутрішніх військ з охорони Рівненської атомної електростанції.

– У числі тих, хто не повернувся з цієї жорстокої війни, й чимало наших земля-

ків. І ми завжди пам'ятатимемо про них, – зазначив під час мітингу голова Кузнецовської спілки ветеранів Афганістану Петро Широко.

– Ми воювали на чужині, не знаючи навіть це робимо, але така доля справжніх чоловіків – виконувати присягу, – зазначив Віталій Косюкевич, ветеран-афганець, колишній розвідник, нагороджений медаллю «За відвагу».

На центральній площі міста, де проходив мітинг, військовослужбовці взводу спеціального призначення провели по-

казовий виступ. Мешканці Кузнецовська, особливо діти, із захопленням спостерігали як спецназівці демонструють прийом рукопашного бою з холодною і вогнепальною зброєю, десантуються з бронетехніки та затримують озброєних терористів.

Також воїни-правоохоронці взяли участь в урочистому покладанні квітів до пам'ятника загиблим в Афганістані, біля якого військовослужбовці частини виставили почесну варту.

**Лейтенант Микола ЗАЙКО,
фото майора Дмитра ЮФЕРЕВА**

ДОНЕЦЬК

Захід із вшанування учасників бойових дій на території інших держав та відзначення 25-ї річниці виведення Обмеженого контингенту радянських військ з Афганістану у військовому містечку донецької СМВЧМ став подією в житті не тільки частини, але й багатьох донеччан.

Мітинг-реквієм проходив біля Алеї слави воїнів-афганців, де встановлені

гранітні пам'ятники з фотографіями випускників Донецького вищого військово-політичного училища, які загинули під час виконання інтернаціонального обов'язку в ДРА, (на його території згодом розмістилася частина ВВ) та жителів Ленінського району Донецька.

Організаторами мітингу, за підтримки місцевої влади та командування частини, виступили члени ветеранської організації «Союз афганців». У заході брали участь воїни-інтернаціоналісти, родичі загиблих в афганській війні, військові правоохоронці та вихованці Донецького військового ліцею.

Виступаючи перед присутніми, голова Ленінської районної ради Олег Беляєв щиро подякував «Союзу афганців» за активну громадську діяльність і нагородив вете-

ранів ювілейними медалями з нагоди 25-річчя виведення військ з ДРА, грамотами міського голови Донецька та вручив цінні подарунки. Після хвилини мовчання відбулося покладання квітів до пам'ятників на Алеї слави. А завершився мітинг проходженням урочистим маршем військових ліцеїстів.

Підполковник Дмитро ОБРАЗЦОВ,
фото автора

ДНІПРОПЕТРОВСЬК

В урочистостях, які відбувалися у місті, брали участь і військовослужбовці ВВ.

Розпочалися заходи мітингом, який зібрав місцеве керівництво, мешканців та гостей Дніпропетровщини. Після вшанування хвилиною мовчання загиблих і покладання квітів до монументу воїнам-афганцям відбувся військовий парад за участю особового складу частин Дніпропетровського гарнізону та військової техніки. Серед парадних розрахунків карбував крок і стрій бійців ВВ місцевого полку з охорони особливо важливих об'єктів на

чолі з командиром батальйону підполковником Василем Туром.

Цього дня у військових колективах Центрального територіального

командування ВВ відбулися тематичні вечори та зустрічі воїнів-правоохоронців з ветеранами афганської війни. Також військовослужбовці конвойного батальйону відвідали підшефну середню

загальноосвітню школу №6, де пройшов круглий стіл, присвячений подіям 25-річної давнини. Під час спілкування, у якому брали участь вчителі, учні та учасники бойових дій в Афганістані, порівнювалися умови проходження військової служби в СРСР та сучасній Україні. Відповідаючи на запитання дітей та ветеранів, командир одного зі взводів частини лейтенант Олександр Курочкін розповів про особливості ратних буднів військових правоохоронців.

Капітан Максим ЗУБОВ,
фото старшого лейтенанта
Ксенії БОЧАРОВОЇ
та **Андрія КОРОЛЬОВА**

ВЕЛИКА ГРА,

Афганістан (нинішня повна офіційна назва Ісламська Республіка Афганістан) – країна на півдні Центральної Азії, що межує з Таджикистаном, Туркменістаном і Узбекистаном на півночі, з Іраном на заході та Пакистаном на півдні і сході. Площа 652 230 кв. км, столиця – Кабул. Офіційні мови – пушту, узбецька і дарі. Грошова одиниця – афгані... Такі дані про цю країну містять енциклопедичні джерела. Але у свідомості більшості наших співвітчизників її назва викликає дещо інші асоціації. Афганістан – це одвічна гаряча точка на карті світу, непривітний край, чиї гарячі піски щедро політи кров'ю як їхніх уродженців, так і іноземців. У тому числі, українців...

Історія воєн в Афганістані, напевно, така ж давня, як і сама країна. З давніх-давен через цю землю йшли полчища завойовників, від армії Александра Македонського до війська Надір-шаха у XVIIIст., проте на той час держави Афганістан як

Британська кавалерія в Другій Афганській війні

такої не було – територію колишнього султанату, яким правили різні афганські династії, було поділено між Індією та Іраном. Утім, ватажки афганських племен вели перманентну партизанську війну із чужинцями, і нерідко їм вдавалося встановлювати свою владу над певними територіями. У 1826 році Дост-Сухаммед, правитель найсильнішої у військовому та економічному відношенні провінції Кабул, оголосив себе еміром Афганістану, підкоривши Кандагар, Герат, узбецькі ханства Маймене, Андхой та інші землі, фактично створивши країну в її нинішніх кордонах.

Утім, про спокійне життя та розвиток її мешканці могли тільки мріяти – з початку XIX століття Афганістан став ареною геополітичного суперництва між Британською та Російською імперіями за панування в Центральній Азії. У світовій історії це протистояння отримало назву Велика гра. Цей термін став поширеним після публікації пригодницького роману Редьярда Кіплінга «Кім», який на початку минулого століття був світовим бестселером. Проте

авторство словосполучення приписують офіцеру британської секретної служби капітану Артуру Коноллі. До речі, загибель цього знаменитого мандрівника і письменника є доволі символічною, хоча й не рідкісною для представника його професії в тій місцевості і в ті часи – улітку 1842 року в Бухарі, куди Коноллі прибув з миротворчою місією, йому відрубали голову за наказом місцевого еміра.

Отже, Російська імперія воліла розширення на південь, а Британська – на схід. Перші мотивували це прагненням припинити набіги азійських народів на її володіння та отримати доступ до місцевих товарів, насамперед, бавовни. Британія ж, як найбільший колонізатор, була занепокоєна можливою втратою Індії і посиленням позиції Російської імперії на світовій арені і разі отримання нею виходу до Індійського океану через Персію та Афганістан.

В перші десятиліття XIX століття боротьба між імперіями-суперницями велася хоч і негласно, проте настійливо. У той час як росіяни закріплювали свій вплив на Кавказі, британці постачали зброю чер-

Історія воєн в Афганістані, напевно, така ж давня, як і сама країна

кеським повстанцям. Коли Росія воювала в Персії, Британія займалася навчанням та переозброєнням тамтешньої армії. Прикладів можна привести ще багато, проте було зрозуміло, що перевагу в центральноазійському регіоні отримає той, хто закріпиться в Афганістані. Туманний Альбіон вирішив, що зволікати більше нікуди й у 1838 році розпочав Першу англо-афганську війну, в результаті якої на кабульському престолі воцарився ставленник британської корони шах Шудж. Проте

вже через три роки афганці змістили шаха і вигнали британців з країни. Друга англо-афганська війна розпочалася в 1879 році і тривала рік. Цілі її були такими ж самими як і у попередньої – усунути діючого еміра, відомого своїми проросійськими симпатіями чи принаймні змусити його підписати вигідний для Британії договір. До речі, саме з цієї війни повернувся пораненим відомий літературний герой, військовий лікар Джон Ватсон, соратник безсмертного сищика Шерлока Холмса. В цілому війна була невдалою, участь у ній навіть коштувала поста прем'єр-міністра Бенджаміну Дізраелі, хоча зобов'язання координувати свою зовнішню політику з Англією афганський емір Абдурахман все-таки дав.

Напруження в регіоні тривало до початку Першої світової війни, під час якої імперіям-суперницям стало вже не до азійських амбіцій. Цим скористалися афганці, проголосивши в 1919 році повну незалежність. Спалахнула Третя англо-афганська війна, яка тривала всього місяць. Перевага англійців в озброєнні була очевидною, за бажання вони могли б отримати легку перемогу, однак національно-визвольний рух в країні настільки посилювався, що загрожував перекинутися на сусідню Індію, тож Британія вирішила піти на мирову, аби в гонитві за меншим не втратити більше.

За Англією незалежність Афганістану почала визнавати світова спільнота. Країна стала поволи реформуватися. Так, перший правитель вільного Афганістану Аманулла-хан провів ряд прогресивних перетворень, проголосивши рівноправність народностей, розпочавши будівництво промислових підприємств, зміцнивши армію, реорганізувавши державний апарат і... ліквідувавши рабство, яке як формально, так і фактично існувало в країні до середини двадцятих років минулого століття. Під час Другої

ВЕЛИКІ ЖЕРТВИ

світової війни Афганістан дотримувався нейтралітету, в 1946 році був прийнятий до ООН.

Більш-менш стабільною обстановка в Афганістані залишалася до 1973 року, коли Мухаммед Дауд, двоюрідний брат тодішнього монарха Захір-Шаха, учинив військовий переворот (треба віддати належне повстанцям, він пройшов майже

З початку XIX століття Афганістан став ареною геополітичного суперництва між Британською та Російською імперіями за панування в Центральній Азії. У світовій історії це протистояння отримало назву Велика гра.

безкровно) й оголосив республіку. На те, що зміни в державі відбулися не без підтримки з-за кордону, вказує низка ознак. Так, СРСР визнав нову афганську владу вже наступного дня після того як Дауд оголосив себе одночасно главою держави, прем'єр-міністром, міністром оборони і міністром закордонних справ. Між іншим, це задовго до перевороту іноземна пре-

Остання колона радянських військ перейшла афгано-радянський кордон 15 лютого 1986 року

са нарекла Дауда «Червоним принцом», а після його приходу вищий керівний орган нової влади отримав назву Центральний комітет (ЦК) Республіки Афганістан.

Режим Дауда протримався до 1978 року, коли внаслідок чергового перевороту до влади прийшли керівники Народно-демократичної партії Афганістану і Об'єднаного фронту комуністів Афганістану. 30 квітня 1978 року країну було проголошено Демократичною Республікою Афганістан (ДРА). Вся повнота влади перейшла до Революційної ради. Однак нова революція призвела до ескалації конфлікту, в країні зростала кількість невдоволених урядом та його соціально-економічною політикою, що дуже швидко вилилося в громадянську війну.

У вересні 1979 року голова Революційної ради Нур Мохаммад Таракі був зміщений з поста й убитий за наказом його політичного противника Хафізулли Аміна. Частина учорашніх керівників держави попросила притулку в СРСР, аби їм не спіткала доля Таракі. Занепокоєння Радянського Союзу викликали підозри, що Амін у своїй політиці орієнтуватиметься на США – деякі джерела прямо заявляли, що Амін пов'язаний із ЦРУ. Керівництво СРСР прагнуло замінити його більш лояльним Бабраком Кармалем, не чекаючи, поки Амін закріпить свої позиції, або в країні відбудеться чергова зміна влади. Рішення про штурм резиденції глави Афганістану зведеним загоном радянського спецназу, внаслідок чого йому судилося загинути разом із родиною, приймалося на рівні Політбюро ЦК КПРС. Нарешті, наприкінці 1979 року в країну було введено частини Обмеженого контингенту радянських військ – як дивно, на прохання того ж таки Аміна, котрий помилково сподівався, що північний сусід ставитиме на нього, а не на його політичних конкурентів...

В результаті СРСР втрутився в афганську громадянську війну. Тоді проти офіційної влади, підтримуваної радянськими військами, боролися афганські моджахеди, тобто, нерегулярні військові формування, мотивовані радикальною ісламською ідеологією. З певного часу їх

Наразі на території Афганістану перебуває близько 100 тисяч солдатів – представників більш ніж сорока країн, у тому числі і українські миротворці.

стали підтримувати США, Китай і ряд інших країн, як фінансово, так і поставками сучасної зброї. Як відомо, перемоги у цій війні СРСР не зміг. Втративши 15 тисяч осо-

На рахунку 29-річного принца Гаррі Уельського два бойові відрядження до Афганістану.

бового складу, Обмежений контингент радянських військ покинув Афганістан у 1989 році.

Уряд радянського ставленника Мухаммеда Наджибулли протримався до 1992 року, коли Кабул узяти моджахеди. Вони оголосили про створення Ісламської Держави Афганістан, яка була визнана переважним числом країн світу. Проте у 1996 році відбувся черговий переворот, внаслідок якого до влади прийшли більш радикальні мусульманські фундаменталісти, представники руху «Талібан», які взяли курс на створення держави Ісламський Емірат Афганістан, що мала жити за законами Шаріату. Її в світі визнали тільки три країни – Пакистан, Саудівська Аравія і Об'єднані Арабські Емірати.

В результаті інтервенції, здійсненої коаліцією на чолі з США, що почалася 17 листопада 2001 року у відповідь на теракти 11 вересня, режим талібів був повалений. Влада в країні з 21 грудня 2001 року здійснювалася підконтрольним американцям перехідним урядом. З 2004 року і понині президентом Афганістану є Хамід Карзай. В країні проголошено курс на демократичні перетворення, але громадянська війна триває. Наразі на території Афганістану перебуває близько 100 тисяч солдатів – представників більш ніж сорока країн, у тому числі і українські миротворці, переважно, військові лікарі. Поступове виведення іноземного військового контингенту, який офіційно іменується Міжнародними силами сприяння безпеці, відбувається вже нині. Суттєво скоротити його планується поточного року. Проте ніхто не може сказати, чи довго протримається афганська демократія після цього. Лише одне можна прогнозувати напевно – у найближчому майбутньому кінця Великої гри не видно.

Майор Валерія АГБАЛОВА

ЗВИЧАЙНІ ГЕРОЇ

15 лютого 1989 року останній підрозділ Обмеженого контингенту радянських військ в Афганістані залишив цю багаторстраждальну землю. Можна багато говорити про справедливість чи несправедливість тієї війни. Все ж таки, починали її політики, а проливали кров, як завжди, довелось солдатам, які виконували свій обов'язок, адже не мали права порушувати даної Батьківщині Військової присяги, не виконати наказу...

Не треба дорікати солдатів тим, що він солдат. Інакше не було б в нашій державі, незалежній Україні, воїнів, які захищали її. Учасники тієї, афганської війни, гідні розуміння і пам'яті, шани і поваги. І згадувати про них потрібно. Заради пам'яті про бойову славу солдата. В інтересах виховання чоловіків-патріотів. А ще, щоб нагадувати політикам про безглуздість і аморальність війн та попереджувати їх від необдуманих рішень.

Нині у лавах військовослужбовців, службовців та ветеранів вітчизняних військ правопорядку – близько чотирьохсот осіб, які брали участь у бойових діях на території ДРА. 134 із них – кадрові військові правоохоронці, які до небезпечного відрядження служили в частинах та підрозділах ВВ, дислокованих як на території УРСР, так і інших республік Радянського Союзу. Як військові спеціалісти вони надавали практичну допомогу органам Царандою (Народної міліції Афганістану) в організації управління підрозділами, охорони і оборони важливих об'єктів, навчанні особового складу, плануванні і проведенні бойових операцій, здійсненні матеріально-технічного і тилового забезпечення, організації взаємодії з радянськими військами, тощо. З часом лави

«афганців» внутрішніх військ МВС України поповнили люди, які, пройшовши випробування Афганістаном, вирішили пов'язати свою подальшу долю зі службою у військах правопорядку – мотострільці, артилеристи, сапери, медики, авіатори – всього понад 300 осіб. Звичайно, про всіх і кожного розповісти у не надто великій журнальній публікації не вдасться, проте спробувати, напевно, варто...

З двома орденами Червоної Зірки повернувся з ДРА полковник Адольф Сідякін. До відрядження він служив в Управлінні ВВ МВС СРСР по Українській РСР та Молдавській РСР на посаді начальника відділення служби контролерів. За два роки офіцер встиг побувати майже в усіх провінціях. Траплялися ситуації, у яких він залишався живим лише завдяки високим особистим та професійним якостям – мужності, витримці, досвіду, умінню швидко і вірно приймати рішення. Проте із поверненням на Батьківщину випробування для нього не закінчилися – довелось виконувати нелегкі завдання в зоні відчуження Чорнобильської АЕС, забезпечувати заходи підтримання громадської безпеки в Закавказзі. У 1989 році його було обрано першим головою новоствореної Спільки ветеранів Афганістану внутрішніх військ УРСР. Питаннями становлення і розвитку «афганського» руху у наших військах займався ветеран і після звільнення у відставку у 1991 році.

Двома орденами Червоної Зірки нагороджений і Віталій Волик. Два роки він обіймав посаду радника окремого батальйону Царандою в провінції Фарах, а згодом, іще рік, аналогічну посаду в провінції Кабул. Військовослужбовець узяв участь у більш ніж ста бойових операціях. Як і наш попередній герой, брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. З 1991 року виконував обов'язки заступника голови Координаційної ради ветеранів Афганістану при МВС України, а нині він – заступник голови ради Асоціації ветеранів МВС України. За понад 20 років відданої праці полковник у відставці Волик встиг допомогти дуже багатьом бойовим побратимам.

Близько трьох років обіймав посади радника та старшого оперативного співробітника підрозділів Царандою провінції Джаузджан Володимир Грищенко. Повернувшись додому з орденом Червоної Зірки та медаллю «За відвагу», став передавати свої знання та бойовий досвід курсантам Київського інституту внутрішніх справ. До звільнення в запас у 1993 році полковник Грищенко обіймав посаду начальника кафедри бойової і тактико-спеціальної підготовки.

Одразу ж після отримання погонів лейтенанта 20-річному Ярославу Галіву довелось стати батьком для взводу солдат одного з підрозділів 70-ї окремої бригади, відряджених до Афганістану. Багато чого довелось їм пережити разом, але най-

страшнішим епізодом бойової кар'єри молодого офіцера стали хвилини, коли довелось самотійно приймати рішення на смертельний бій у пустелі, аби не пропустити караван зі зброєю у бік Кандагару. Допомога прийшла із запізненням, кілька бойових товаришів загинули, а сам Ярослав дістав поранення. Подвиг військовослужбовця було високо оцінено як радянською, так і афганською владою. Сам президент Бабрак Кармаль вручив йому урядову нагороду – Золоту Зірку Героя Афганської Революції під номером 1! Радянський уряд відзначив героя орденом Червоної Зірки. Військову службу полковник Галів закінчив заступником начальника управління бойової та спеціальної підготовки ГУВВ МВС України.

Також під Кандагаром мало не розпрощався з життям старший лейтенант Юрій Штефаніч, який зі своєю ротою поспішав на допомогу сусідньому підрозділу. Відновлюватися після серйозного поранення у грудну клітку молодому кавалеру ордену Червоної Зірки довелось цілих десять місяців. Видувавши, він повернувся в стрій, дослужився до звання полковника і посади начальника служби спеціальних вантажів Головного управління внутрішніх військ МВС України. Пам'ятною для ветерана була зустріч через 30 років зі своїм «афганським» комбатом Олександром Пархомюком, який свого часу відправляв його до шпиталю і після цього не отримав жодної звістки про підлеглого. Весь цей час офіцер карався тим, що не зміг зберегти життя свого ротного, та на щастя, доля знову звела їх. Ось і не вір після такого в дива!

Високі професійні якості виявив під час проведення бойових операцій в провінції Німруз і радник при командуванні оперативного батальйону Олександр Фугалевич. На чужині йому довелось провести два роки. Його участь у бойових діях відзначена орденом Червоної Зірки та орденом ДРА «За хоробрість». Додому повернувся у 1986 році, але незабаром сталася техногенна катастрофа в Чорнобилі, і Батьківщина наказала відправлятися туди. Звільнився полковник Фугалевич з посади начальника правового відділу штабу ГУВВ МВС України, його заслуги як фахівця-правознавця було по достоїнству оцінено державою.

Офіцеру, який брав участь у розробці важливих для військ законопроектів, присвоїли почесне звання «Заслужений юрист України». На жаль, тяжка хвороба спіткала його. Сьогодні Олександр Ростиславович – інвалід I групи, але зв'язку із рідними військами не втрачає, цікавиться справами у ветеранській організації, а побратими часто відвідують його вдома.

Понад місяць виконував підполковник Іван Грош обов'язки командира зведеного батальйону, який займався охороною зони відчуження Чорнобильської АЕС, коли прийшло розпорядження здати під-

розділ і відбути до Афганістану. Провінція Кундуз була неспокоїною, бойові сутички виникали майже щодня. Іван Васильович обійняв посаду радника при командирів спеціального полку з охорони лінії електропередач, на якій прослужив більше року. Після повернення на Батьківщину продовжив служити у військах правопорядку. В запас 50-річного полковника Гроша було звільнено з посади заступника начальника штабу ГУВВ МВС України в 1998 році. Сьогодні він – перший заступник голови Ради ветеранів ГУВВ.

Понад рік тривало й афганське відрядження полковника Олега Міхулі. Багато небезпечних завдань довелося виконати йому, обіймаючи посади спочатку оперативного співробітника дислокованого в провінції Саманган батальйону Царандою, а згодом і заступника начальника одного з відділів Представництва МВС СРСР при МВС ДРА. У послужному списку Олега Альфонсовича участь в операціях у провінціях Хост, Панджшер, організація охорони Джелалабадського іригаційного комплексу. Заслужену нагороду, орден Червоного Прапора отримав вже вдома. Віддавши військовій службі ще кілька років, полковник Міхуля звільнився за станом здоров'я з посади заступника начальника організаційно-мобілізаційного відділу УВВ МВС СРСР по УРСР та МРСР.

Два роки обіймав посаду начальника штаба батальйону, а згодом і комбата 191-го мотострілецького полку тоді капітан, а нині заступник керівника апарату командувача ВВ МВС України генерал-майор Степан Сомов. Десятки разів ризикуючи життям, він брав участь у різноманітних бойових операціях, зокрема, одній із наймасштабніших, Панджшерській, яка тривала з квітня по листопад 1984 року. Неодноразово відзначався в бою, виявляючи особисту мужність та відмінні командирські якості, за що достроково отримав майорські погони. Згодом був нагороджений орденом Червоного Прапора та орденом Червоного Прапора Республіки Афганістан. Цінили його достоїнства і вороги – за голову радянського капітана, якого душмани охрестили Самсоном, обіцяли кругленьку суму! На щастя, ця вона нікому не дісталася.

Ще одному кавалеру ордену Червоної Зірки, полковнику Геннадію Марі, побувати в Афгані довелося двічі. Доля була прихильною до офіцера, хоча й дістав він поранення. Тодішній заступник командира мотострілецької роти з виховної роботи, він не раз брав на себе керівництво підрозділом у бою. Другий його візит до Афганістану відзначений медаллю «За бойові заслуги». А орденом «За службу Батьківщині в Збройних Силах СРСР» Геннадій Ігорович нагороджений за участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Хто такі вертолітники і як багато залежало від них у бою, знають всі «афганці». Два відрядження пережив Віктор Савченко. Його служба у 1982–1983 роках на посаді начальника розвідки змішаного авіаполку в

Кандагарі була відзначена орденом Червоної Зірки. А 22 березня 1986 року у небі над Кабулом вертоліт майора Савченка наздогнав душманський «Стінгер». Командир залишив бойову машину останнім, діставши тяжке поранення. За цей подвиг він був нагороджений орденом Червоного Прапора. Службу у внутрішніх військах льотчик 1-го класу полковник Савченко проходив до 57 років. Окрім перелічених, кітель ветерана прикрашають й інші нагороди, зокрема, орден «За мужність» та медаль «За військову службу Україні».

У березні 1986-го Віктора Савченка рятував та відправляв до шпиталю інший льотчик, капітан Анатолій Сулима. Він також був нагороджений орденом Червоної Зірки. Службові дороги знову звели бойових побратимів у внутрішніх військах МВС України. Полковник Анатолій Сулима закінчив службу начальником управління авіації ГУВВ МВС України. За майстерність і відвагу під час виконання завдань у складних умовах нагороджений орденами «За мужність» II і III ступенів. Нині висококласний фахівець продовжує служити Батьківщині, працюючи в Державній службі України з надзвичайних ситуацій.

Володимир Найдьюнову також неодноразово доводилося ризикувати життям, евакуюючи поранених та доставляючи боєприпаси й продукти харчування на високігірні пости. На Батьківщині йому випало брати участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, безпосередньо пломбувати тюками із спеціальною сумішшю жерло зруйнованого реактора. Сьогодні він полковник у відставці, кавалер орденів Червоної Зірки та «За службу Батьківщині в Збройних Силах СРСР», член ради ветеранів ГУВВ МВС України. Два його сини також обрали шлях, яким ішов батько – вони офіцери внутрішніх військ.

Тисячі життів врятували в Афганістані військові медики. Два роки провів на чужій землі начальник медичної служби 181-го мотострілецького полку Анатолій Буханевич. Він надавав першу допомогу пораненим на полі бою, організовував їх своєчасну евакуацію до госпіталю, здійснював заходи з профілактики інфекційних захворювань особового складу. Службу у військах правопорядку завершив на посаді заступника начальника військово-медичного управління ГУВВ МВС України, а нині працює головним спеціалістом Департаменту охорони здоров'я Державної прикордонної служби України. Хоча зв'язків із ВВ Анатолій Олександрович не поривав. Він бере активну участь у ветеранському русі, обіймаючи посаду заступника голови ради Асоціації ветеранів ВВ.

Санінструктором в ДШБ пройшов свій афганський шлях майбутній генерал медичної служби Василь Коробка. Після повернення на Батьківщину брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, закінчив Військово-медичну академію. Згодом служив на різних посадах, пройшовши усіма сходами професійного і кар'єрного

зростання. Певний час Василь Іванович навів очолював Центральний клінічний госпіталь МВС України, але потім повернувся до військ правопорядку. Наразі заслужений лікар України генерал-майор медичної служби Коробка обіймає посаду начальника військово-медичного управління ГУВВ МВС України.

У багатьох боях довелося брати участь санінструктору роти, а згодом фельдшеру батальйону сержанту Василеві Лисаку. Не раз він перев'язував під вогнем противника поранених, виносив їх з поля бою та організовував відправку в медсанбат чи шпиталь, а іноді й закривав товаришам очі. Мужність військовослужбовця було відзначено медаллю «За бойові заслуги». З військової служби Василь Олександрович звільнився з посади начальника військово-медичного відділу тилу ГУВВ, а нині працює в Міністерстві охорони здоров'я України.

Фельдшером батальйону проходила півторарічну службу в Афганістані і Світлана Терешкова. Донька військового, офіцера управління внутрішніх військ МВС СРСР по УРСР і МРСР, Світлана вирішила випробувати себе, використавши здобуті у медичному училищі знання і навички у важких бойових умовах. Після повернення на Батьківщину продовжла військову кар'єру і добилася на цьому поприщі вражаючих успіхів. Спочатку служила на посадах фельдшера батальйону, а згодом і медпункту столичної СМВЧМ. Проте Світлана Валеріївна прагнула стати офіцером і докладала для реалізації цієї мрії значних зусиль. Вступивши і успішно завершивши навчання в Національному університеті внутрішніх справ України, жінка одягнула лейтенантські погони і... змінила професію. Була обдарованим медиком, а стала офіцером (а згодом і старшим офіцером) відділення бойової та спеціальної підготовки рідної частини, яка на той час уже стала з'єднанням. В запас капітан Терешкова звільнилася у 2011 році, нині входить до складу правління Афгано-Чорнобильського братства «Побратими»...

Багато, дуже багато ще можна розповісти про «афганців» внутрішніх військ, кавалерів державних нагород, мужніх і чесних людей, які присвятили найкращі молоді роки військовій службі. Серед них полковники Петро Кобилінський, Володимир Чирва, Олександр Пятенко, Анатолій Фомін, Олексій Ряченко, Сергій Гаврин, Олександр Єрмоленко, Валерій Примак, Василь Ачинцев, Віктор Березка, В'ячеслав Виноградов, Костянтин Кацавал, Микола Криворучко, підполковники Ігор Стрігін, Микола Зуєв, Василь Лозовий, Анатолій Гурський, Сергій Степанов, Володимир Федорчук, Юрій Опришко, майори Микола Прокопенко та Сергій Фостенко та багато інших.

Ми шануємо їх. Ми складаємо про них пісні, пишемо книги, створюємо фільми. Вони гідні цього!

**Полковник у відставці
Георгій ДАЦЕНКО**

НАШІ РАДНИКИ

Формально військовослужбовці внутрішніх військ, котрі співпрацювали із Царандоєм (Міністерством внутрішніх справ Афганістану), у бойових діях участі не брали. Проте статус військових радників та спеціалістів аж ніяк не гарантував безпеки офіцерам та прапорщикам ВВ. Адже за службовими обов'язками їм доводилося бувати у різних куточках охопленої війною країни і не раз захищати власне життя зі зброєю у руках, а кожне буденне відрядження могло стати останнім...

ОХОРОНЦІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ «АРТЕРІЇ»

«...Особисто брав участь в понад 100 бойових операціях по очищенню кишлочної зони, що прилягає до траси лінії високовольтних електропередач, виявляв при цьому високі морально-бойові якості, розпорядливість, мужність і сміливість, уміння організувати бій, дії підлеглих, скеровані на безумовне і якісне виконання покладених на спеціальний полк завдань...». Це витяг зі службової характеристики кавалера ордена Червоного Прапора та афганського ордена «За хоробрість» полковника у відставці Петра Кобилінського. Два з тридцяти років своєї службової біографії Петро Максимович провів на посаді радника командира спеціального полку Царандою.

— До поїздки в ДРА я очолював конвойний батальйон. Чому обрали саме мою кандидатуру можу лише здогадуватися. Можливо, через те, що наш військовий колектив на той час займав передові позиції серед конвойних підрозділів, або ж так завгодно було розпорядитися долі. Назавжди запам'ятався перший день перебування в Афганістані. Наш літак саме заходив на посадку, коли в кабульському аеропорту стався жахливий вибух. Його результат — понад сотня людських життів і в кілька разів більше поранених. Серед постраждалих та загиблих були, в основному, афганці, які чекали на відліт до СРСР. Нас, пасажирів рейсу, ще дві години тримали в задушливому салоні літака, поки рятувальні служби ліквідували наслідки теракту. Ось так «тепло» зустріла мене афганська земля.

Головним завданням спеціального полку, до якого мене прикомандували, була охорона високовольтної лінії електропередач (ЛЕП), від котрої залежало електропостачання афганської столиці. Вона з'єднувала Кабул з містом Сурубі, де знаходилася гідроелектростанція. Остання, до речі, була збудована радянськими фахівцями. Варто зазначити, Союз взагалі допомагав Афганістану не лише військовою силою, а й суттєво сприяв розвитку багатьох галузей народного господарства країни.

З початком громадянської війни ця енергетична «артерія» неодноразово зазнавала пошкоджень з боку повстанців, а у 1984 році внаслідок серії вибухів її повністю вивели з ладу. Причому організував диверсію один з офіцерів Царандою такий собі полковник Карухель, якого спецслужби тримали «під ковпаком» за зв'язки з повстанцями. Того дня у Кабулі

Петро Кобилінський (другий справа) в оточенні командування спеціального полку Царандою. 1985 рік

відзначали весілля його доньки. Відволікши від себе таким чином увагу, він зібрав вірних йому людей, здійснив теракт і, приховивши чималий арсенал зброї, втік до Пакистану. Власне, ця подія й стала причиною створення спеціального полку Царандою з охорони лінії електропередач.

Хочу зазначити, що випадки, коли представники протилежних таборів раптом переходили на бік учорашнього супротивника, траплялися в Афганістані нерідко. В мене до цих пір зберігається

Польовий командир погодився на переговори. Мені випало зустріти і доставити його представництва наших радників. З міркувань безпеки операція проходила під покривом ночі.

службова записка, на якій стоїть печатка одного з польових командирів душманів. Історія така. У квітні 1985 року наша розвідка отримала оперативну інформацію, що в день чергової річниці Саурської революції певне повстанське угруповання планує здійснити ракетний обстріл Кабула. У бойовиків це був доволі розповсюджений прийом — під'їхати на пікапі до якоїсь урядової будівлі чи військової частини, запустити з кузова кілька ракет і швидко зникнути. Цього ж разу загроза передбачалася набагато серйозніша — моджахеда збиралися одночасно використати 400 ракет в різних місцях. Не знаю усіх подробиць, але польовий командир пого-

дився на переговори. Мені випало зустріти і доставити його разом із заступником до представництва наших радників. З міркувань безпеки операція проходила під покривом ночі і про неї знали одиниці. Щоб потім не було заперечень, мовляв, ніяких перемовин не було, я попросив ватажка поставити на документі свою печатку. До речі, згодом він зі своїми підлеглими таки перейшов на службу уряду...

Коли я прибув до полку, процес його формування ще не завершився. Тож мені довелося допомагати командуванню відбирати особовий склад, брати участь у налагодженні процесу підготовки молодого поповнення, розробці штабної документації та вирішувати багато інших питань, які зазвичай постають у новій частині. Немалі труднощі виникали з підготовкою новобранців. Адже значна частина афганського населення, особливо в сільській місцевості (а саме звідти, в основному, набирали призовників), не вміла писати й читати. Люди у відомостях про отримання зарплатні замість підпису ставили відбиток пальця. До того ж програма підготовки, зважаючи на постійні бойові дії і численні випадки дезертирства, була максимально стислою. Приміром, водій БТРа в Радянському Союзі навчався близько шести місяців, а в Афганістані — три.

Але нічого, справлялися. В результаті вдалося створити боездатну бойову одиницю. Полк складався з чотирьох батальйонів та артилерійської батареї, на озброєнні якої були навіть 130-мм гаубиці. Особовий склад батальйону налічував близько 1600 військовослужбовців, які не лише охороняли лінію електропередач, а й вели постійні бої з повстанцями-бойовиками на прилеглих до лінії електропередач територіях. Справа в тім, що Сурубська ГЕС знаходиться у відносній близькості до Пакистану, де на той час переховувалося дуже багато витіснених урядовими військами афганських моджахедів. Час від часу вони практично без перешкод переходили кордон.

Також я перевіряв несення служби особовим складом на блокпостах вздовж лінії електропередач (по десять від кожного батальйону), мінні загородження біля опор ЛЕП та місця дислокація підрозділів. Практично щодня в компанії перекладача і водія бронетранспортера я проїжджав на БТРі майже 80 кілометрів гірською дорогою до кінця зони нашої відповідальності, а потім ще стільки ж назад — і це не враховуючи візитів до місць дислокації самих батальйонів. Під час поїздок всяке бувало,

іноді потрапляли під обстріл із засідок, а якось наскочили на міну і я зазнав осколкового поранення в руку. Варто сказати, їздив я виключно зверху на «броні», так безпечніше. Якщо у машину влучала граната чи ракета, шанс зістрибнути звідти і врятуватися був вищим, аніж вибратися живим з нутра БТРа.

Не хочу хвалитися, але за два роки мого перебування у Афгані на об'єкті не було допущено жодної серйозної диверсії. Звісно, це не лише моя заслуга, але те, що від мене вимагалося, я завжди прагнув робити на совість.

«МІСЦЕВІ ЗІ СЛІЗЬМИ ПРОВОДЖАЛИ РАДЯНСЬКІ ВІЙСЬКА»

Колишній начальник відділу озброєння та техніки ГУВВ МВС України полковник у відставці Віктор Григорович Березка перебував у ДРА з травня 1987 по листопад 1988. У Афганістані, куди він відбув з посади начальника автослужби управління внутрішніх військ по Північному Кавказу і Закавказзю, офіцер виконував обов'язки радника начальника технічного управління Царандою.

– Не буду говорити за весь період війни, але в останні роки широкомасштабні бойові дії проводили не стільки війська 40-ї армії, що переважно займалися проведенням окремих спецоперацій та супроводом вантажів. І не Збройні Сили ДРА, які навіть попри підтримку Союзу були відверто слабкими. Найзапекліші бої з повстанцями вели підрозділи Царандою, найбоєздатніші з афганських військових частини. Саме їм постачалася авто- і бронетехніка та запчастини зі складів внутрішніх військ СРСР. Десятки автомобілів УАЗ та ГАЗ-69, БТРів та БРДМів знімалися з консервації і передавалися як безоплатна «братська допомога».

Я займався розрахунком і розподілом техніки та комплектуючих по провінціях, веденням контролю за їхнім надходженням і обліком на місцях, допомагав організувати навчальний процес водіїв та обслуговуючого персоналу авто- та бронетехніки, надавав пропозиції афганському командуванню. Як правило, до моїх порад прислухалися, адже розуміли – я тут для того, аби допомогати їм. Хоча іноді все ж робили по-своєму.

Для прикладу наведу таку ситуацію: уявімо, що від однієї з провінцій, де ведуться тяжкі бої, поступив запит на кілька БРДМів і вантажівок. І таку ж саму кількість просять в іншому регіоні, на території якого на той момент все спокійно і немає жодних втрат. Я, звісно, пропоную направити техніку у більш потрібне місце, але начальство чомусь вважає інакше. А згодом виявляється, що у когось є родичі-знайомі в міністерстві, які й посприяли «вирішенню питання». Тож часом навіть доводилося боротися з подібними проявами корупції, вступаючи у суперечки з високопосадовцями. До речі, мову афганців я став розумів вже через кілька місяців

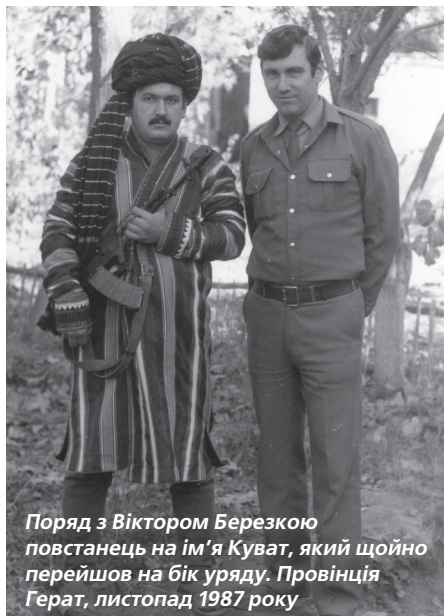
перебування в країні, а згодом міг навіть обходитися без перекладача.

За весь час перебування в Афганістані з інспекціями я об'їздив майже всю країну. Якимось мені разом із ще двома нашими радниками випала поїздка до провінції, що знаходилася на кордоні з СРСР. Там панувало відносно затишшя, тож ми вирушили невеличкою колоною всього з двох БТРів. Варто зазначити, що країною пересувалися або повітрям, або ж автошляхами, якщо можна так назвати укачані важкою бронетехнікою ґрунтовки. Залізниця в

Країною пересувалися або повітрям, або ж автошляхами, якщо можна так назвати укачані важкою бронетехнікою ґрунтовки. Залізниця в Афганістані взагалі не існувало.

Афганістані взагалі не існувало. Але як на зло, один з бронетранспортерів в останній момент не завівся. Вирішили їхати на тому що є. На півдорозі до пункту призначення зламався і він.

Тут на окрему згадку заслуговує місцевий техперсонал, зокрема його ставлення до обов'язків, яке мене спочатку дуже дивувало. З одного боку, це були люди із золотими руками і за потреби могли повернути до строю підірвану на міні ван-

Поряд з Віктором Березкою повстанець на ім'я Куват, який щойно перейшов на бік уряду. Провінція Герат, листопад 1987 року

тажівку, на яку було боляче дивитися. А з іншого, ті ж місцеві іноді настільки халатно ставилися до нової техніки, що після

нетривалій експлуатації вона починала розпадатися на ходу. Не знаю, чи це менталітет такий, чи їх розбестила наша допомога. Як говориться, що дармове, того не шкода. Тож контролювати їхніх техніків доводилося мало не на кожному кроці, але далеко не завжди це вдавалося.

Почало сутеніти, тому ми вирішили добиратися своїм ходом, не чекаючи посеред пустелі, доки прийдуть ремонтники. Зупинили вантажівку з цивільними афганцем за кермом, проте не встигли проїхати й тридцять кілометрів, як нам дорогу перегородили двоє озброєних бородатих чоловіків. Водій вийшов до них, але розмовляючи, незнайомці весь час зиркали в наш бік. Ну все думаємо, приїхали. У нас лише по автоматі із запасним «рожком», а скільки душманів ховається в темноті обабіч дороги, невідомо. На всяк випадок познімали зброю із запобіжників і приготувалися прийняти бій. Шофер деякий час поговорив з бороданями, дав їм якісь гроші і ми вирушили далі. Як він пояснив згодом, це були жителі розташованого неподалік поселення, що збирали «данину» з проїжджаючих через їхні землі. Подібні побори були доволі розповсюдженим явищем. З тих пір я більше ніколи не ризикував добиратися на попутних.

Нині оцінювати присутність радянського контингенту в ДРА можна порізно. Хтось називає це безглуздою війною, інші вважають необхідним кроком у геополітиці. Та все-таки, в охопленому громадянською війною Афганістані, де часом не було зрозуміло хто ворог, а хто союзник, ми виступали гарантом якої не якої, але стабільності. Я вже мовчу про колосальну матеріальну допомогу, котру надавав цій країні СРСР. Тож нічого дивного не було в тому, що коли радянські війська покидали Афганістан, багато місцевих жителів проводжали їх зі слізьми...

**Старший лейтенант
Олександр КОНОВАЛОВ,
фото з особистих архівів
полковників у відставці
Петра КОБИЛІНСЬКОГО
та Віктора БЕРЕЗКИ**

НОВОЮ СТОРІНКОЮ ЙОГО ЖИТТЯ СТАВ ЧОРНОБИЛЬ

...Фахівець ІТЗО внутрішніх військ, а простіше кажучи, ІТЗОшник, – це специфічна вузькопрофільна технічна спеціальність. За штатом у нас їх було небагато: в частині – взвод, в батальйонах – по відділенню. Інженерно-технічні засоби охорони, які обслуговували наші спеціалісти, включали в себе загородження різних видів, постові будки, постові грибки, стежки нарядів, контрольно-слідові смуги, контрольно-перепускні пункти, засоби зв'язку, сигналізації, охоронне освітлення. Використання засобів ІТЗО в службі дозволяло звільнити чатових від важкого, виснажливого, одноманітного, а почасти й просто небезпечно-го перебування на постах, знизити службову навантаження на особовий склад.

Слідкувати за усім цим господарством доводилося цілодобово, тож завдань для відповідних фахівців у зоні відчуження було надзвичайно багато. ІТЗОшники, як і сама техніка, постійно перебували в режимі очікування надзвичайної ситуації. За першим сигналом вони були готові відправитися на місце спрацювання сигналізації для затримання порушника або для усунення несправностей. Достатньо назвати три цифри і стане зрозуміло, наскільки великим був обсяг їхньої роботи: периметр станції складав 4,1 км, 10-кілометрової зони – 195 км, 30-кілометрової зони – 300 км.

Ці люди ніколи не боялися труднощів, навіаки, вони демонстрували чудеса сміливості, самовідданості в роботі, були

рішучими і навіть одержимими в своїй справі. Одним словом – професіонали, дарма що найважча робота дісталася солдатам-строковикам. При цьому, жодних привілеїв у порівнянні з іншими військовослужбовцями вони не мали. Так само служили Батьківщині два роки, марширували на стройовому плацу, бігали кроси, здійснювали марш-кидки, уміли користуватися штатною зброєю. Для мене ж, як для командира, головними критеріями для відбору фахівців ІТЗО для служби в зоні ліквідації чорнобильської

Відсутність інформації непокоїла і дратувала. І тільки зранку, у потязі, якій віз нас у Київ, супроводжуючий по секрету сказав, що нас направляють служити в Чорнобиль.

аварії були: позитивна характеристика командира підрозділу, відмінне здоров'я, добросовісне ставлення до виконання службових обов'язків і висока технічна підготовка.

У числі п'ятьох молодших фахівців, відібраних для комплектування посад військовослужбовців строкової служби у 1986 році був і рядовий Віктор Косенко. Разом ми служили у зоні відчуження близько року. Після проходження курсу молодого бійця Віктор був направлений

Нещодавні трагічні події в Києві затьмарили собою все, чим зазвичай живе країна. Свята, урочисті дати, ювілеї – все відійшло на другий план. Певно, й про чергову річницю Чорнобильської катастрофи майже не згадуватимуть. А між тим, герої, які рятували світ, варті того, щоб про них розповідали за будь-яких обставин. Адже якби не їхній подвиг, то ще невідомо, чи не стала б уся наша країна однією великою зоною відчуження. Проте хто краще розкаже про неймовірно тяжку і смертельно небезпечну працю чорнобильця, ніж його побратим-ліквідатор? 28 років тому вони були начальником і підлеглим – полковник у відставці Микола Долгих носив погони майора і обіймав посаду заступника начальника штабу дислокованого в Києві 290-го Червонопрапорного Новоросійського мотострілецького полку внутрішніх військ, а лейтенант запасу Віктор Косенко був рядовим строкової служби, фахівцем інженерно-технічних засобів охорони (ІТЗО). Нині вони розмовляють на рівних – час і пережите разом зазвичай дарує таку можливість.

у золочевську «учебку», де засвоїв свою військову спеціальність, а потім в одну з частин ВВ, дислокованих на території УРСР. А з перших днів 1987 року розпочалися його чорнобильські випробування на мужність та відвагу, перевірка бойових, професійних і людських якостей.

– Віктор, розкажи, як ти опинився у зоні відчуження?

– 2 січня 1987 року я ніс службу у варті. Близько семи вечора отримав наказ негайно прибути у штаб полку, проте ніхто не поспішав пояснити, навіщо. У штабі я зустрів вісьмох хлопців, теж строковиків – механіків ТЗО, їх викликали так само, як мене. Нас повели на медогляд, причому, не формальний, а дуже прискіпливий. Він завершився близько першої ночі, і пройшли його лише четверо з нас. О п'ятій ранку призначили повторну комісію, після якої нас залишилося двоє – я і ще один хлопець.

Відсутність інформації непокоїла і дратувала. І тільки зранку, у потязі, якій віз нас у Київ, супроводжуючий по секрету сказав, що нас направляють служити в Чорнобиль.

– І що ти при цьому відчув?

– Та вже не пам'ятаю. Одне скажу напевно – відчуття страху не було, мені скоріше було цікаво, чим все скінчиться. 4 січня ми прибули до штабу Новоросійського полку внутрішніх військ. Як виявилось, наша невеличка команда була не одна. Не вдовзі на імпровізованому збірному пункті, розташованому у спортзалі частини, я

зустрів товаришів по «учебці», вони теж щойно прибули з різних частин військ правопорядку. В Чорнобиль, а точніше, в 5-й спецбатальйон, дислокований у селі Максимовичі, нас направили вже наступного дня. Цю дорогу я пам'ятаю досі. Їхали ми у критому кузові вантажівки ЗИЛ-131, але тент аніскільки не захищав від жахливого морозу. Так змерзли, що коли пролунала команда: «До машини!», ніхто не міг самотійно спуститися на землю. В кого були пальці на руках обморожені, в кого – на ногах. Спасибі комбату і черговій службі, які швидко організували нам тепле приміщення, гарячу їжу і чай.

Назавтра пообіди, коли ми відігрілися і відіспалися, було проведено розподіл. Я

Знаючи, що я служу у зоні відчуження, однолітки боялися не тільки потиснути мені руку, але й навіть стояти поруч!

отримав призначення на посаду механіка ТЗО роти, яка дислокувалася у селищі Поліське. Зима у 1987 році, як я вже казав, видалася на рідкість суворо, іноді стовпчик термометра опускався до відмітки -36°C . Але служба є служба, і мені щоденно доводилося виїжджати на периметр 10-кілометрової зони для обслуговування ТЗО, відстань до якого була 20 км! Виклики бували дуже часто – огорожу пошкоджували то мародери, то дикі тварини, а нам доводилося її ладнати.

Весною мене в числі інших військовослужбовців, які якісно і в строк виконали важливе завдання, а саме, обладнали засобами сигналізації та зв'язку склади «НЗ» і службові приміщення частини, було заохочено короткостроковою відпусткою. І ми з товаришем по службі Владиславом Литвиненком вирушили до батьків. Нам було по дорозі – мені в Донецьк, йому в Маріуполь.

– Скажи, Вікторе, а як зустріли тебе родичі, друзі? Адже, ніде правди діти, через рік після катастрофи країною активно ширилися різні чутки – про надвисокі дози радіації поблизу ЧАЕС, про спричинені нею генетичні розлади у тварин, які народжувалися з шістьма ногами, двома головами тощо. І чим далі від станції, тим страшнішими подорожцями обростали ці чутки...

– Так, це правда. Чутки про те, що від радіації люди гинуть десятками і сотнями, ходили серед населення, у тому числі, і у нас на Донбасі. Страх перед радіацією, перед її наслідками, – все це лякало людей, які не знали про істинний стан справ в районі забруднення. Саме через них у мене після відвідування рідного Донецька почалася нова сторінка життя.

Утім, розповім про все по порядку. Приїхав я додому, нібито живий і бадьорий, чим, звісно, порадував батьків. Вони пишались мною, але водночас дуже переживали за моє здоров'я. Однак перелом у моїй свідомості відбувся після зустрічей з однолітками – дворовими приятелями

і однокашниками. Знаючи, що я служу у зоні відчуження, вони боялися не тільки потиснути мені руку, але й навіть стояти поруч! Дивилися як на прокаженого чи потенційного смертника... Саме тоді я зрозумів, що повертатися на малу Батьківщину не варто. Само собою виникло рішення залишитися на надстрокову службу й оселитися в місті атомників Славутичі, який вже почали розбудовувати у 60 кілометрах від ЧАЕС, де принаймні я буду своїм серед своїх. Адже тут, у зоні відчуження, всі ми однієї крові і не боїмося ні чорта, ні радіації.

– Як склалася твоя подальша доля?

– Повернувшись із відпустки, я дізнався, що на базі спецбатальйонів, які охороняли зону відчуження, сформовано нову частину, 17-й спеціальний полк ВВ МВС СРСР (нині – окремий батальйон ВВ МВС України з охорони Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська атомна електростанція»), і я наказом її командира переведений до підрозділу, дислокованому в селі Денисовичі. Через місяць служби командир роти призначив мене виконуючим обов'язки техника ІТЗО підрозділу. Попри те, що я сам був рядовим, у моїй підлеглості опинилися двоє солдатів і БРДМ.

У кінці жовтня 1987 року я знову був переведений на нове місце служби – тепер вже у перший батальйон з охорони ЧАЕС, що дислокувався в покинутому піонерському таборі «Сказочный». Тут я зустрів своїх друзів Ігоря Топоровського і Володимира Остренського, з якими ми прослужили разом до квітня 1988 року. В наші обов'язки тоді входило підтримання в робочому стані системи ТЗО «Ночь-12» і встановлення нових засобів сигналізації типу «Пион», «Радиан» та «Лена», промислових телевізійних установок, а також, обладнання об'єкта засобами зв'язку.

На той момент периметр забороненої зони мав один рубіж охоронної сигналізації, але велося активне будівництво другого. Ми, аби прискорити запуск нових систем охорони, допомагали будівельникам та монтажникам встановлювати на ізолятори антенну частину «Радіана» і розтягувати дротову огорожу. По ночах у майстерні ТЗО накручували спіраль Бруно, яку самі ж потім монтували на загорождення «Шиповник».

Разом із робітниками електроцеху закріплювали кабельні лотки на огорожі, прокладали нові кабелі і здійснювали монтаж основного і чергового освітлення. Водночас вели демонтаж старого обладнання на периметрі, встановлювали засоби сигналізації в нових режимних приміщеннях і обслуговували автоматичні кабінки АК-ЗБ з пропуску персоналу на об'єкт. Забігаючи наперед, зазначу, що завдяки зусиллям нашої групи ці кабінки відпрацювали більше п'яти експлуатаційних термінів!

Через високий рівень радіації по периметру доводилося пересуватися при-

скореним кроком або бігом. Щоб захистити органи дихання, використовували водночас два респіратори типу «Росток». «Хебе»-підмінка і чоботи купами лежали в майстерні ТЗО, так як кілька разів на день доводилося міняти формений одяг. Командування частини часто дорікало мені, що підлеглі не підшиті, і не завжди мають охайний зовнішній вигляд, але з часом осягнуло ситуацію, що склалася, і стало більш поблажливим.

– Вікторе, а ти можеш розповісти про найбільш пам'ятні події, які стосуються того періоду твого життя?

– Мене не дивує це питання, адже дійсно, умови служби були екстремальними. Проте я їх такими перестав вважати дуже швидко. Перебування у забороненій зоні стало здаватися чимось звичним, буденним. Я звик і до постійних об'яв по гучномовцю щодо позаштатних ситуацій, які виникали на тому чи іншому енергоблоці.

Проте дещо все-таки врізалось в пам'ять. Наприклад, як ми встановлювали радіохвильові датчики «Пион-Т» і відеокамери ПТУ-58 в локальній зоні об'єкта «Укриття». Це ж найнебезпечніше місце у всій зоні, епіцентр вибуху, де був найвищий рівень радіації! Як відомо, коли 4-й енергоблок накрили «саркофагом», потрібно було добитися повної його ізоляції від сторонніх людей. Обладнання комплексу інженерних і технічних засобів цієї локальної ділянки командування частини до-

ручило нашій групі ІТЗО. «Партизани» (так ми називали цивільних, терміново призваних із запасу) побудували залізобетонний паркан висотою 2,5 м, КПП із шлагбаумом, а нам належало оснастити паркан загороженням з колючого дроту, поставити двометрову огорожу з сітки-рабиці, обладнати контрольну-слідову смугу шириною 3 м. Але найскладнішим завданням було встановлення п'яти комплектів радіохвильових датчиків «Пион» і двох комплектів відеокamer промислових телевізійних установок. Спочатку було проведено рекогносцировку – вивчення місця роботи по схемі. Потім підготовка сил та засобів, і лише потім розпочалися безпосередні роботи. До складу групи увійшло четверо військовослужбовців включно із старшим, прапорщиком Ніконенком.

Це було напередодні Жовтневих свят. В перший день, 2 листопада, ми прокладали, «продзвонювали» і підключали кабелі для радіохвильових датчиків і промислових телевізійних установок. На другий день, попри те що самопочуття всієї групи погіршилося, ми вийшли для установки і налаштування апаратури, завдання було виконано у встановлений термін, проте якою ціною! Зранку ніхто не міг самостійно піднятися з ліжка. Ми відчували слабкість, ломоту в суглобах, запаморочення, до того ж, нас постійно нудило і кров ішла носом. Тобто, на лице були всі ознаки сильного радіоактивного опромінення. Це і не дивно, адже радіаційний фон на «локалці» сягав 8 рентген на годину!

Нас помістили в окрему кімнату, комбат розпорядився, щоби за першим проханням нам давали гарячу їжу, шоколад, гранатовий сік. Що міг, робив фельдшер. Так у імпровізованому лазареті ми пролежали цілий тиждень, оклигали тільки 10 листопада. Дякувати богам, молоді організми справилися з недугою. Проте лише тепер, із віком, я можу усвідомити, що насправді з нами відбулося. В Москву ж відрпортували, що локальна зона об'єкта «Укриття» взята під охорону із використанням технічних засобів. Країна святкувала 70-річчя Жовтневої революції...

Повернувшись у стрій, я продовжив виконувати завдання з обслуговування як периметра, так і об'єктів на території АЕС. Однак недовго ми раділи своїм успіхам. Уже перші контрольні перевірки показали, що технічні засоби, встановлені поблизу «саркофага» почали давати збої. Як бачимо, не тільки люди, навіть техніка не витримувала високого рівня радіації! Наприклад, лавинно-пролітні діоди в «Пионах» виходили зі строю через два тижні, а промислові телевізійні установки – через три тижні. Начальству врешті-решт стало зрозуміло, що використання датчиків такого типу в умовах високої радіації не є доцільним, але до того нам доводилося без кінця їх лагодити.

Перебування у забороненій зоні стало здаватися чимось звичним, буденним.

Але найнеприємніше і найобразливіше було потім. В картку доз опромінення мені записали занижену дозу, всього 100 мілірентген, хоча індивідуальні дозиметри, розраховані на один рентген, тільки за один день роботи починали зашкалювати...

Після Нового року мене і ще двох рядових, Олега Гальченка і Володимира Остренського, знову направили на навчання до Золочева, на цей раз у школу прапорщиків. Але вже прибувши на місце, ми дізналися, що поки їхали, посади, на яких ми мали служити після її закінчення, скоротили. Що поробиш, довелося повертатися назад. У квітні мої товариші звільнилися в запас, а я, як і планував раніше, залишився на надстрокову.

Роботи, як і досі, було дуже багато. Іноді доводилося по декілька днів не виїжджати зі станції. Ночували у вартовому приміщенні, у бомбосховищі, а пізніше, в новій майстерні ІТЗО – її розмістили в колишньому кафе «Ромашка», приблизно в ста метрах від «саркофага». В жовтні 1988 року повністю закінчили і запустили в експлуатацію 1-шу чергу ТЗО, яка була обладнана «Пионами», «Радіанами», «Ленами».

За високі показники в роботі з обладнання забороненої зони Чорнобильської АЕС ІТЗО директор підприємства нагородив мене цінним подарунком, годинником.

– Не можу не спитати: що ти відчуваєш нині, перебуваючи на заслуженому відпочинку?

– Загалом я віддав військовій службі, а точніше, охороні Чорнобильської АЕС 20 років свого життя. Нині, дивлячись на заборонену зону периметра ЧАЕС, я можу із гордістю сказати, що вона пройшла через мої руки. І це не просто слова, це правда, яка хоч трошки радує і додає ентузіазму. Я дослужився від рядового до старшого прапорщика, а в 2011 році Указом Президента України мені було присвоєно військове звання «лейтенант запасу».

Коли служив, мав відчуття обов'язку перед Батьківщиною і гордості за свою справу, адже не кожному довірено таке відповідальне завдання як охорона такого об'єкта. Нині подібні слова можуть здаватися надто висококомовними, особливо для молоді. Самі бачите – престиж військової служби низький, пільги ветеранам і зокрема, чорнобильцям, урізаються, та й працю нашу, колись героїчну і самовіддану мало хто цінує. Прикро за незаслужено мізерні пенсії, шкода втраченого здоров'я. Боляче при намаганні вирішити житлово-побутові питання слухати фрази чиновників на кшталт: «Не ми тебе туди посилали, а Батьківщина, з неї і запитуй!...».

– Вікторе, на завершення нашої бесіди хотів би подякувати тобі за відвертість та вичерпні відповіді, з яких можна дізнатися подекуди неприглядну, але істинну суть нашої з тобою служби. Від усієї душі бажаю тобі і всім ліквідаторам наслідків аварії на ЧАЕС здоров'я, сімейного благополуччя, оптимізму, вирішення всіх невіршених досі питань, а головне, і надалі залишатися людиною з великої букви, патріотом своєї країни, військ та частини.

Фото майора Богдана МОРОЗОВСЬКОГО та з особистого архіву лейтенанта у відставці ВІКТОРА КОСЕНКА

Дмитрий АКИМОВ

ТАЙНА ВЛАСТИ

ИСТОРИКО-ФАНТАСТИЧЕСКИЙ РОМАН

*Северная Африка, Тунис,
7 мая 1943 г.
Карфаген, 214 г. до н.э.*

Сколько времени довелось Наде побыть в маленьком дворике столичного пригорода, прячась за оливковым деревом, понять было трудно. Повелительница Судеб, сидящая на небольшом кухонном табурете рядом, перебирала пальцами, перекладывая с ладони на ладонь свой перстень, монотонно проговаривая на непонятном языке долгую-долгую молитву. Вскоре очередным взрывом разнесло остаток стены, защищавшей оливковый дворик от улицы, где шёл бой. Теперь советская разведчица вновь видела англичан в коротких штанишках и смешных касках, похожих на металлические панамки от солнца с широкими полями. Бой постепенно смещался в глубь города, старшая подруга читала древнюю молитву, а Надя для спокойствия подвинулась к своей Повелительнице, прижавшись щекой к её плечу. Через некоторое время перед глазами разведчицы начали теряться очертания домов, людей, бронетехники и оливковых деревьев, голос Владычицы Судеб теперь звучал громче, а Надя инстинктивно потянулась к пальцам своей спутницы – туда, где жил неведомой, но всесильной жизнью могущественный перстень, имевший власть над бесконечным количеством человеческих жизней, стран и народов. Вскоре исчез грохот пушек, а вместо него вернулся приятный шум моря. Ещё немного – и перед двумя молодыми женщинами вновь открылась водная гладь, пальмовая хижина, длинная полоса недавно вытоптанного войсками карфагенян песчаного пляжа. Вокруг не было людей, но где-то неподалёку слышалось множество голосов.

– Тебе тоже любопытно взглянуть, киска-шпионка, – сказала Владычица Судеб, увлекая за собой растерянную спутницу. – Думаю, если мы пройдем

немного вдоль пляжа и вглубь пальмовой рощи, то увидим результаты моего тяжёлого труда.

Идти пришлось буквально несколько минут. Поднявшись на небольшую сопку, двум молодым женщинам в лучах заходящего солнца открылась трагическая картина недавнего сражения. Всюду, на сколько мог охватить глаз, среди пальм на песке лежали сотни безжизненных тел. Точнее даже, мертвецы были буквально навалены друг на друга. К ужасу и недоумению Нади значительную часть погибших солдат составляли британцы в коротких штанишках со смешными касками на головах. Видимо, в рукопашной схватке их винтовки с примкнутыми штыками выглядели достаточно беспомощно против копий тяжёлой ливийской пехоты. Глядя на трупы людей и животных, легко было представить англичан и новозеландцев, растерянных, обескураженных перед преобладающим противником – конницей и пехотой Карфагена. Отсутствие немцев, слоны вместо танков, дротики, которыми карфагеняне прошивали насквозь невиданных чужеземцев, первые встречные залпы по ливийским меченосцам, прикрывающимся от пуль деревянными щитами... Очевидно, что карфагеняне приняли светлокожих британцев за римлян и агрессивность пунов была объяснима. Англичане же, скорее всего, так ничего и не поняли, вряд ли смогли организовать оборону, а отступление превратилось в бегство.

– Жаль, я могла сюда направить немцев, они быстро понимают, по кому следует стрелять, – словно разговаривая сама с собой, произнесла Владычица Судеб. – Но моя дружба с Гансом такого поступка не предполагала. Не стоило так деликатничать даже с друзьями... Англичане же соблюдают столько условностей, столько формальностей. Им, чтоб увидеть в человеке врага, нужно провести ряд переговоров, обменяться ульти-

матумами, нотами... Я разочарована, очень, очень.

«Чем же она разочарована, – думала Надя. – Повелительнице мало этой горы трупов?! Хочется, чтоб погибло ещё больше людей? И для этого она использует свои неслыханные возможности... Владычица пытается менять ход истории, жонглируя тысячами судеб, бросая на алтарь своих желаний батальоны и полки! Вот они, герои, пропавшие без вести, ушедшие воевать за свободу британского народа, но сложившие свои головы под стенами Карфагена среди финиковых пальм.»

* * *

*Карфаген,
214 г. до н.э.*

Несколько сот британских солдат, оказавшихся на пути карфагенян, ценой своих жизней дали возможность небольшому римскому десанту, только прибывшему на африканское побережье, закрепиться, избежать сражения и уйти на территорию местных племён, настроенных на ведение диалога с сенатом Римской республики. Стрелковое оружие погибших англичан ливийские солдаты так и не смогли использовать по прямому назначению, не понимая, что с ним делать.

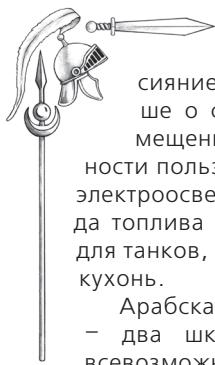
На следующий день по чьей-то подсказке практически не охраняемый никем обоз с английским трофейным оружием был захвачен разведотрядом римлян. Эти винтовки и патроны впредь ничем не напоминали о себе последующие двенадцать лет, после чего сыграли роковую роль в битве карфагенян с римлянами при Заме, решив исход Второй пунической войны.

* * *

*Тунис,
11-12 мая 1943 г.*

Среди сопков, южнее Сен-Мари-дю-Зит, среди суеты и беспорядка, беготни, нервотрёпки, предшествующей завтрашней капитуляции, среди костров, в которых уничтожались сотни килограммов скрупулёзной документации германо-итальянского присутствия в Северной Африке стояла просторная палатка командующего, окружённая множеством иных штабных палаток, вокруг которых офицеры и солдаты жгли десятки костров из папок, подшивков, канцелярских книг... Огонь пожирал всё то, что ещё пару дней назад тщательно сберегалось, эвакуировалось из столицы под обстрелом противника и считалось документальной основой, военной летописью полков и дивизий.

От отблесков костров в палатке командующего было достаточно светло, но электрическая лампа, тем не менее, покачивалась под металличе-

ким абажуром, своим блеклым сиянием напоминая больше о статусе хозяина помещения, о его возможности пользоваться дизельным электроосвещением тогда, когда топлива уже не осталось ни для танков, ни для госпиталей и кухонь.

Арабская резная мебель – два шкафа, стол, полки, всевозможные полочки и этажерки из розового дерева, расставленные всюду диковинные африканские статуэтки, маски на стенах, удобные плетёные кресла из лозы, старинные боевые мечи и ножи, луки со стрелами, впечатляющие не только изяществом исполнения, но и словно бы исходящей от них угрозой – всё наполнение помещения свидетельствовало о статусе хозяина, привыкшего властвовать, желать и получать желаемое, распоряжаясь жизнями и имуществом населения северо-восточной Африки. На вешалке в углу висело тёмно-серое кожаное пальто со стандартными генеральскими, плетёными серебром по красному, погонами, с золотыми пуговицами и манжетной лентой «Afrika-korps». Офицерская фуражка стандартного образца с золотым кантом и серебряными шитыми эмблемами практически копировала головной убор предыдущего главнокомандующего генерал-фельдмаршала Эрвина Роммеля, имея лишь более глубокую седловину и более вертикально опущенный козырёк, словно сливающийся в одно целое с крючковатым носом генерал-полковника фон Арнима. Тут же висел мундир оливкового цвета с красными генеральскими петлицами на отложном воротничке и ленточкой медали за зимнюю кампанию 1941/42 г.г. Бамбуковая трость, которая, увы, заменяла нынешнему командующему маршальский жезл, была прислонена к стене рядом.

В центре палатки, вытянувшись по стойке смирно перед генерал-полковником, застыла невысокая, стройная молодая женщина. Армейский офицерский костюм песочного цвета с чёрным галстуком и знаками отличия waffen SS своим несоответствием друг другу раздражали хозяина палатки. Ему, как кадровому генералу Вермахта, всегда была противна и унизительна надуманная кастовость эсэсовских офицерских чинов. Идея чистоты арийского происхождения, берущего свои корни якобы от древних атлантов, отсутствие еврейской примеси в крови и прочая нацистская чушь раздражали Ганса-Юргенса фон Арнима, привыкшего классифицировать друзей и врагов по боевым качествам, а

не по цвету волос, глаз и форме черепа.

Именно эсэсовским нормам внешних арийских признаков соответствовала голубоглазая блондинка в звании лейтенанта, застывшая перед генерал-полковником. Возможно, форма черепа этой милашки могла быть отдельно охарактеризована по современным гитлеровским канонам, кто знает. Но в понимании фон Арнима особого внимания заслуживали формы бёдер и груди этой куколки. Африканский загар и по-детски пухлые губы молодой женщины разжигали интерес командующего, но знаки отличия waffen SS и университетское образование, которое с первого взгляда прочитывалось в глазах блондинки, всё время сдерживали генерала, вот уже второй месяц, как желавшего опрокинуть эту красотку на стоявшую в углу походную кровать. Прошло десять минут, как он прохаживался перед стоящей на вытяжку обладательницей выразительной груди и бёдер и ждал, когда в нём самом угаснет робость, подавляемая принятым двадцать минут назад спасительным первитином. Этот препарат из обычной солдатской аптечки не только притуплял страх у военнослужащих перед боем, но и до предела активизировал потенцию. Фон Арним понимал, что завтра, после подписания капитуляции тело блондинки навсегда выскользнет из его рук. Осталось пару часов скоротечной майской ночи и поэтому генерал-полковник отдал предпочтение фронтальной атаке в короткой любовной интриге, бросив на произвол штабных офицеров поразительную суету лагеря.

Покуда робость не была преодолена, командующий начал разговор с темы, не требующей от него контроля над самообладанием, однако расставляющей двух неравных игроков в окончательное положение властного хищника и покорной жертвы.

– Вы уже уничтожили свою документацию, Барбара? – прервав бесполозную ходьбу, спросил хищник.

– Моя документация не может быть уничтожена, господин генерал, – звонким, уверенным голосом возразила жертва. – Это – психологические исследования, не имеющие ценности для противника, не являющиеся военной тайной, но очень важные для будущего Германии!

– Вот как? Важные для будущего Германии?! – подняв брови, изумился фон Арним.

– Именно так, господин генерал, – немного взволнованно продолжила подчинённая. – Мои исследования согласованны не только с руководством SS, но и с рейхсминистром доктором Геббельсом.

– Но если я, ваш непосредственный командир, считаю, что вся документация должна быть уничтожена, то как вы смеете мне тут что-то плести про Геббельса, Гиммлера, будущее Германии, о котором вы и понятия не можете иметь?!

Ещё пару дней назад генерал-полковник не мог и предположить, что позволит себе подобную дерзость, но сегодня ночью, после встречи с Владычицей Судеб суждения командующего звучали вызывающе. От услышанного молодая женщина растерялась. Его же расчет был прост. Утром или днём наступающего дня для фон Арнима и испуганной блондинки война заканчивалась навсегда. Впредь на них, как на военнопленных, власть руководства Третьего Рейха больше не распространялась. С завтрашнего дня генерал-полковник фон Арним будет подчиняться максимум американскому или английскому майору, а про женщин и коньяк, возможно, доведётся забыть на пару лет. Хищник это знал и понимал. Жертва этого не знала и не понимала. Как с ней обойдутся победители?

– Будут соблюдать права военнопленной? Или выгонят домой? А, может, отдадут солдатам на утеху?..

Размышления командующего прервал, появившийся в дверях, дежурный офицер.

– А, обер-лейтенант, – оглянулся на вошедшего генерал-полковник.

– Найдите и принесите мне лучшую в этом лагере бутылку коньяка... Если не найдёте – тащите бренди, или – что найдёте. Ещё хочу кофейник с горячим крепким кофе, две чашки, печенье. И – чтоб вы закрыли дверь снаружи для всех до пяти тридцати утра.

– Разрешите выполнять, господин генерал? – вытянулся по швам дежурный офицер.

– Постарайтесь уложиться в пять-семь минут, Фриц, – отворачиваясь, через плечо кинул фон Арним.

– Разрешите мне пойти к себе, – подала голос блондинка.

– Стоять смирно! – оборвал её на полуслове командующий. – Что ты делаешь в SS? Расскажи о себе немного. Где твоё личное оружие?

– У меня нет оружия и пользоваться им я не умею, – ответила молодая женщина. – Когда я заканчивала университет в Кельне, с нами, студентами, встретился доктор Геббельс. Рейхсминистр высоко оценил многие инициативы моих однокурсников. И тогда я решила продолжить изучение психопатологии последствий войны, её влияние на ветеранов и на их семьи. Общаясь с военнослужащими, я получила предложение идти на службу в SS. Там давали продуктовые карточки и хорошо платили. Я согласилась.

– Психопатологія? – с расстановкой, многозначительно переспросил командующий. – Вот как ты, Барбара говоришь о нашем героическом прошлом... А ведь все мы, генералы и полковники этой, нынешней войны вышли из той, предыдущей, тысяча девятьсот четырнадцатого года... И Адольф Гитлер, и Герман Геринг – мы все родом из той войны! Разве наше прошлое не является примером героизма?

– Да, господин генерал, хотя prerogativa героизации подвигов чаще принадлежит странам-победительницам, а Германия ту войну проиграла, господин генерал. Если вы готовы выслушать правду, война безнравственна не только относительно всех её участников, но и относительно всех гражданских лиц, косвенно причастных к вооружённому противостоянию. Любая война – это преступление перед детьми вернувшихся с войны солдат.

– Вот как? Ну-ну, продолжай, – усмехнулся командующий.

– Именно так, – быстро заговорила Барбара. – Ведь психическое развитие ребёнка находится в зависимости от наследственности, от физического и психического здоровья родителей. А с войны возвращаются только больные люди – калеки телесно и нравственно. Кроме того, память фронтовиков переполнена в одинаковой степени как фактами героизма, взаимовыручки, так и грабежей, убийств, насилия над женщинами, мародёрства... Любую войну развязывают главы государств, потом противостояние двух или трёх, пяти армий снимает запреты на убийства, жестокость к пленным, вооружённый разбой и половое насилие...

Женщина замолчала, командующий оглянулся на дверь, где с подносом в руках стоял дежурный офицер.

– Бутылку, кофейник – всё поставьте на стол и уходите. Хотя, задержитесь... Подготовьте на утро на себя и эту фройлен наградной приказ на получение двух крестов с дубовыми листьями, – усмехнулся фон Арним. В плену кавалерам таких орденов коньяк не наливают, но наступит время, когда вы сможете гордиться своими крестами! А сейчас – ставьте поднос и убирайтесь!

Когда полож палатки захлопнулись за дежурным офицером, генерал-полковник, обойдя сзади, вдруг обнял хорошенькую блондинку.

– Стоять смирно! – прикрикнул хищник на свою жертву, пытавшуюся было высвободиться. – Хочешь стать фрау фон Арним?

– Разрешите мне пойти, привести в порядок свои вещи, – испуганно взмолилась женщина.

Ещё постояв с минуту за спиной Барбары, прижавшись к ней всем телом, хищник ласково выпустил жертву, потом взял её за руку, подвёл к столу, молча усадил, налил в две чашки кофе, в рюмки – коньяк.

– Меня очень тронули, девочка, твои слова о нравственной ответственности старшего поколения перед детьми фронтовиков, – сказал фон Арним, присаживаясь рядом и стараясь всем своим видом выразить интерес к теме, несколько минут назад затронутой блондинкой. – Не возражай мне и расскажи. Я хочу понять, как забота о ветеранах и детях привела такую милашку в SS. В ближайший час мы будем очень близки друг другу.

Возможно, решив, что интересный разговор даёт шанс увильнуть от изнасилования, Барбара сосредоточилась, стараясь выглядеть спокойной и приветливой.

– Вам известно, господин генерал, об ужасающем количестве самоубийств среди ветеранов прошедшей войны, которых память не отпускает из прошлого. Людей гнетёт чувство вины перед погибшими друзьями, которых нельзя вычеркнуть из памяти, ибо пока жива память фронтовиков, в ней, и лишь только в ней остаётся место защитникам отечества, чья честь, слава и достоинство унижены неблагодарными потомками. Немало участников войны совершили преступления, мстя окружающим за недоверие к фронтовым наградам. Немало других причин приводят к такому разрешению конфликта, как физическому уничтожению обидчика, что рассматривается – как оправданное зло...

– О детях, давайте поговорим о детях, – улыбнулся генерал-полковник, вкладывая в пальцы Барбары рюмку с коньяком.

Жестом он заставил её выпить глоток, следя, как пухлые губы касаются ободка рюмки.

– Я сейчас к этому приду, – кивнула женщина.

– К этому и к тому придём вместе, – сжав её пальцы в своих, мягко промолвил хищник.

Костюм этой милашки фасоном напоминал тот, в котором ходила Владычица Судеб, однако отнюдь не молочно-белого цвета и сшитый из лишённой роскошества добротной армейской хлопчатобумажной ткани. Тёмно-песочные шорты вместо юбки, низкие ботинки с кожаным основанием, брезентовым голенищем и короткими брезентовыми гетрами – всё это подчёркивало, что перед хищником всего лишь аппетитный кусок мяса, который пора проглотить.

– Понимаете, – продолжила жертва, – у многих родителей, вышедших из фронтового поколения, с годами

обостряется конфликт между совестью и памятью, ибо совесть приносит мучения, связанные с былыми преступлениями, которые невозможно вычеркнуть из памяти. Эти внутренние конфликты приводят к психопатологии сотни тысяч людей, которые рожают и воспитывают детей. О чём может думать ветеран войны, глядя на своих подрастающих дочерей и вспоминая иных девушек, изнасилованных когда-то на его глазах, а, возможно, при его участии целыми взводами или ротами, а потом расстрелянных во избежание трибунала? Способов лечения психики таких людей не придумано. Но ещё большую опасность для общества представляют сами ветераны недавних войн, в первую очередь – для их семей, детей...

– А ты не простая, Барбара, – окончательно перейдя на фамильярный тон, рассмеялся командующий. – Выходит, что участники прошлой войны, придя к власти, поставили всю Германию под ружьё и развязали новую мировую войну? У нас теперь даже дети маршируют со строевыми военными песнями, ты ведь это хотела сказать? Правда, милашка?

– Я хотела сказать, – испуганно бормотала молодая женщина, не решаясь сопротивляться рукам генерала, – что человек, однажды убивший или изнасиловавший ...

– Нет, Барбара, насилия не будет, – не громко, но твёрдо говорил хищник, разрывая на жертве блузку так, что пуговицы летели в стороны. – Это ведь страсть мною руководит, любовь, а значит – красивое чувство. Ты мне про деток забыла...

– Нельзя учить детей: «не убей», «не укради», «не возлюби жену ближнего», – бормотала миловидная блондинка, – если сам убивал, грабил...

– А я тебя возлюбил, – смеясь, перебил Барбару фон Арним, больно прижав свою жертву лицом к столу. – А ты, если хочешь, закричи, пусть все услышат, как старик шалит! А ты потом Гиммлеру и Геббельсу напиши своё научное обоснование, как генерал-полковник Вермахта дошёл до такого, что воюет без горячего и боеприпасов и эсэсовскую девку таскает голую на столе перед капитуляцией!

Барбара от страха закрыла глаза, увидев перед своим лицом оливковые бриджи без лампас, заправленные в высокие шерстяные гольфы. Тяжёлая пощёчина, обжигая, разбила остатки воли молодой женщины, а тихий стон заглушил беспорядочные залпы противотанковых орудий.

* * *

